59

Proletari din toate țările, uniți-vă!

VEAC NOU

★ Organ al Consiliului General A.R.L.U.S. ★

ANUL XIII Nr. 16 | Vineri 19 aprilie 1957 | 4 PAGINI, 25 BANI

CITIȚI

în pagina 3-a evocarea marii figuri a lui V. I. Lenin de către: Henri Barbusse, Romain Rolland, Ralph Fox, Martin Andersen Nexö, Theodore Dreiser, I. V. Babușkin, N. K. Krupskaia, Bernard Shaw, Heinrich Mann, Fridtjof Nansen, Giovanni Germanetto, Maximilian Harden, Maxim Gorki, A. V. Lunacearski, Țiu Țiu bo, V. M. Molotov.

In numele PĂCII

Apărarea republicii este suprema lege a oricărui patriot. De aceea, toți cei care-și iubesc cu adevărat țara au primit cu satisfacție recentul acord încheiat între guvernul Republicii Populare Romîne și guvernul Uniunii Sovietice, convinși că acest acord contribuie la întărirea independenței și creșterea puterii de apărare a patriei.

Necesitatea staționării temporare a trupelor sovietice pe teritoriul țării noastre decurge din realitățile politice ale Europei contemporane. In esență, ea se datorește pericolului pe care-l reprezintă pentru securitatea Republicii Populare Romîne, cît și a celorlalte state socialiste, remilitarizarea Germaniei occidentale, existența blocului militar agresiv al N.A.T.O.-ului, precum și a rețelei de baze militare înjghebate în Europa de către imperialismul american. In aceste condițiuni, considerente de apărare au obligat țara noastră, precum și alte țări iubitoare de pace, să încheie Tratatul de la Varșovia, armă puternică de apărare împotriva unei agresiuni posibile. Aceleași necesități de apărare fac imperios necesară staționarea temporară a trupelor sovietice pe teritoriul țării noastre, ca și în R.D. Germană, Ungaria și Polonia. Acordul încheiat zilele acestea la București între guvernele romîn și sovietic stabilește statutul juridic al trupelor sovietice pe teritoriul Romîniei. La baza acordului se află principiile leniniste ale respectului reciproc al independenței și suveranității de stat, egalității în drepturi, integrității teritoriale și neamestecului în treburile interne. Aceste principii de neclintit, caracteristice relațiilor de tip nou, dintre țările socialiste, străbat ca un fir roșu fiecare paragraf, fiecare alineat al acordului. Acest lucru rezultă limpede din textul documentului oficial, din spiritul și litera sa.

Întărit prin semnăturile reprezentanților autorizați ai Romîniei și Uniunii Sovietice, acordul încheiat este întărit încă o dată de sentimentele cele mai adînci ale popoarelor noastre. In ostașul sovietic poporul romîn vede mai mult decît un aliat — un prieten, un frate mai mare, pe care se poate bizui atît la bine, cît și la vreme de nevoie. Istoria este memoria popoarelor și istoria poporului nostru consemnează acest adevăr de necontestat. Drumurile țării păstrează încă fierbinte amintirea marșului biruitor al Armatei Sovietice, care într-o cumplită încleștare a zdrobit monstrul fascist, ajutîndu-ne să ne dobîndim libertatea și adevărata independență națională. De la Prut și pînă la granița de vest a țării, zeci de mii de morminte de luptători căzuți pe teritoriul nostru amintesc de-a pururi că poporul sovietic nu și-a precupețit sîngele pentru a ne ajuta să ne eliberăm patria. Atunci, în vuietul aprig al luptelor, în scurtul răgaz dintre două bătălii, ostașul sovietic a schimbat primele cuvinte de prietenie cu populația romînească, împărțindu-și cu dragoste rația sa de pîine cazonă. De atunci poporul nostru știe că sub tunica fiecărui ostaș sovietic bate o inimă caldă, de prieten.

Prietenia și alianța romîno-sovietică călite în focul a grele încercări, înnoiește forța poporului romîn, constituind un izvor nesecat de încredere și calm. Alături de un astfel de aliat puternic, sîntem puternici și nici un fel de amenințări uneltiri sau provocări imperialiste nu ne pot atinge. Sub scutul de oțel al unității lagărului socialist, poporul nostru își consacră toate forțele muncii sale pașnice. Alianța țărilor socialiste urmărește scopuri pur defensive ea nu a fost îndreptată și nu este îndreptată împotriva intereselor nici unui popor. Dorința cea mai fierbinte a țărilor socialiste este de a salvgarda pacea, de care au absolută nevoie pentru a-și realiza avîntatele lor planuri de viitor. Tocmai de aceea, politica de coexistență pașnică, de reglementare pe calea tratativelor a problemelor internaționale litigioase întrunește adeziunea opiniei publice de pretutindeni. Dar această politică nu este pe placul cercurilor internaționale monopoliste, pentru care cursa înpovărătoare a înarmărilor constituie o sursă de venituri fabuloase. Țintind să înrobească alte state, pe care să le jefuiască apoi sălbatec, cercurile imperialiste ar dori să vadă țările socialiste — principalul obstacol în calea planurilor lor agresive — dezarmate și dezbinate. Dar, ca de obicei, cei condamnați de istorie își fac planurile fără să țină seamă de realitate. Fără a slăbi cîtuși de puțin lupta pentru destinderea continuă a încordării internaționale, țările socialiste consideră drept o datorie de seamă de a-și întări necontenit puterea de apărare, de a fi pe deplin pregătite pentru orice eventualitate.

Pe linia acestei politici de întărire a forței statului nostru și a întregului lagăr al socialismului se situează acordul romîno-sovietic încheiat zilele acestea la București. Corespunzînd intereselor naționale vitale ale poporului romîn, interesel'or păcii în lume el întrunește adeziunea fiecărui cetățean conștient, adeziunea tuturor oamenilor iubitori de pace.

„VEAC NOU"

Gravură în linoleum de **P. N. Stardnosov**

Sincrofazotronul

Oare de ce i-a fost mai ușor omului să cunoască lumea stelelor decît pe cea a atomilor? Că doar atomii sînt aici, aproape, în noi și printre noi, pe cînd stelele sînt departe, în infinitatea cosmosului. Ne-am fi putut, deci, aștepta ca știința omului să dezvăluie într-o măsură aproximativ comparabilă nu numai tainele universului mare, dar și pe cele ale universului mic, dacă nu cumva chiar mai mult pe ale acestuia din urmă.

Totuși, nu a fost așa. De acum 2.400 de ani — cînd Leucip și Democrit vorbeau pentru prima dată despre atomul unic și indivizibil — și pînă spre pragul secolului nostru, omul a ajuns să cunoască destul de bine structura cosmosului, dar despre atom nu avea decît o brumă de cunoștințe. Atomul părea inexpugnabil, ca o cetate cu ziduri de granit și cu porți ferecate. Omul nu putea cuceri această cetate și nu putea pătrunde în interiorul ei misterios, căci nu avea „tunuri" pentru a-i dărîma zidurile și nici nu putea trimite iscoade s-o cerceteze.

Cît ar mai fi durat această situație, dacă atomul însuși nu ar fi dat semne că este dispus să se... lase cucerit? Poate părea ciudat, dar așa este: înainte ca omul să reușească a dezvălui vreo taină a atomului, atomul însuși a fost acela care pe calea radioactivității a început a trimite vești din cetatea sa.

Vreme de mai bine de 20 de ani cunoștințele omului despre atom s-au bazat numai pe veștile trimise spontan din interiorul lui. Primul asalt victorios asupra zidurilor de granit impenetrabile l-a dat Rutherford, care în anul 1919 a realizat vechiul vis al alchimiștilor — transmutația artificială a elementelor. După aceasta, savanți din multe țări au reușit să descopere treptat tot mai multe din tainele atît de bine ascunse ale atomului.

Partea cea mai caracteristică a cetății atomului o formează simburele, nucleul său, a cărui structură determină natura și proprietățile fiecărui atom în parte. Dar, pe cît de slab sînt legați electronii de nucleu — știm doar că electronii „vagabondează" cu destulă ușurință printre atomi — pe atît de puternic sînt legate între ele părțile care compun nucleul, adică protonii și neutronii. Forțele care țin unite aceste părți — așa numitele „forțe de legătură" — au valori uriașe și, cînd sînt descătușate, dau naștere diferitelor forme sub care se manifestă energia atomică, ce este de fapt energia nucleului atomic.

A cunoaște cît mai bine structura atomului, a pătrunde cît mai adînc în tainele lui înseamnă, deci, a putea dispune de forțe artificiale mai mari

Dem. Urmă

(continuare în pag. 4-a)

TURNEU IN U.R.S.S.

Ecourile prezenței, în Uniunea Sovietică, a Teatrului de Operetă nu lasă nici o îndoială în ceea ce privește succesele obținute de artiștii și cîntăreții noștri. Din rîndurile elogioase ale presei, ale muzicologilor și cronicarilor sovietici, se poate trage încheierea că ansamblul Teatrului nostru de Operetă a dobîndit cu adevărat ceea ce se numește o consacrare.

Am socotit interesant să împărtășim cititorilor unele impresii, experiențe și învățături culese de artiștii noștri în cele 30 de zile cît au fost oaspeții publicului sovietic.

Tovarășului Sandu Eliad, directorul Teatrului de Operetă și laureat al Premiului de Stat i-am pus întîi următoarea întrebare:

— Știu că în 1950 ați vizitat Uniunea Sovietică, în calitate de director al ansamblului C.C.S. Cum ați regăsit Moscova și Uniunea Sovietică după 7 ani?

— In cei 7 ani, Moscova, capitala Uniunii Sovietice și-a schimbat fața dar nu și sufletul. Universitatea „Lomonosov", uriaș palat al culturii, al cărui colosal schelet de fier abia se profila pe vremea aceea, a devenit acum un gigantic monument de marmură, de bronz, de cristal, un ansamblu arhitectonic care în nenumăratele-i încăperi grupează zeci de mii de studenți, din toate colțurile marii Uniuni și din străinătate. Peste drum de Universitate a răsărit un vast Palat al Sporturilor, încadrat într-un decor de o mare frumusețe urbanistică.

Îți vorbeam însă despre sufletul Moscovei, pe care îl poți cunoaște atît de bine în sălile de spectacol, la concerte, la teatru, la operă, în cinematografe, adică acolo unde el palpită cu o nespusă intensitate și cu acea căldură specific rusească, la tot ce e frumos și înălțător.

★

Nicușor Constantinescu, astăzi primul regizor al Teatrului nostru de Operetă, mi-a spus multe lucruri vrednice de a fi consemnate, pe care mă grăbesc să vi le împărtășesc.

— Publicul sovietic nu seamănă cu nici un alt public din lume. Am cutreierat multe țări dar nicăieri ca în Uniune nu am văzut miile de priviri țintind neclintit, tot timpul spectacolului spre scenă, ca să deslușească, nu numai din vorbele dar și din mimica, din căutătura, din gesturile eroilor, sentimentele pe care aceștia le încearcă.

M-a izbit, de asemenea, comportarea omului de pe stradă. N-am crezut niciodată că aș putea vedea așa ceva. Dacă întrebi, de pildă, pe cineva despre o stradă sau instituție și nu te poți face înțeles pentru că nu cunoști limba, te înconjoară într-o clipă zece-douăzeci de oameni, dintre care măcar unul trebuie să cunoască o limbă de mare circulație. Dar oamenii te înțeleg în cele din urmă și prin semne, și atunci se alcătuiește repede un fel de sistem de stafetă și ești dus, fără greș, din om în om, acolo unde vrei să ajungi. Aceasta nu e doar semnul politeții ci al bunătății, al solidarității omenești.

M-a mai bucurat desăvîrșita libertate artistică din Uniunea Sovietică. Fiecare teatru manifestă o altă viziune regizorală, o altă interpretare, chiar și o altă tehnică a spectacolului. Iată cîteva exemple. La teatrul „Maiakovski", regizorul Obiohkov a montat „Hamlet", pe șase scene, văzute simultan. Am văzut o piesă intitulată „Hotel Astoria" — concert-spectacol al dramaturgului Steln. Această piesă a avut parte de o montare modernistă.

La teatrul „Vahtangov" am văzut o piesă de Ed de Filippo, în stil pirandelian. Interesant, de asemenea, e de pildă faptul că „Ploșnița" s-a jucat și la teatrul de satiră și umor, într-o ineditâ viziune regizorală. La „MHAT" am văzut „L'oiseau bleu („Pasărea albastră") de Maeterlink, într-o montare net realistă păstrată de la Stanislavski.

— Spuneți-mi ceva despre răsunetul spectacolelor Teatrului romînesc de Operetă.

— Nici în clipele de cel mai mare optimism n-aș fi crezut să obținem un asemenea succes. Nu a fost nimic convențional, nimic de dragul politeții și al curtenirii, căci în aceeași piesă în care o scenă era răsplătită cu aplauze furtunoase, o scenă slabă era primită cu toată rezerva. Succesul cel mai mare l-au avut piesele românești.

„Lăsați-mă să cînt" a fost reținută îndată după premieră, pentru Teatrul de Operetă din Moscova și pentru Teatrul de Operetă din Odesa. Eu am fost invitat să pun în scenă spectacolul la Odesa, unde voi pleca în ziua de 5 mai. Am și emoția și bucuria de a fi cel dintîi regizor romîn care pune în scenă o piesă în Uniunea Sovietică.

★

Dintre toți interlocutorii mei, maestrul Dendrino a fost cel mai calm, cel mai măsurat. Mi-a împărtășit fapte vrednice de toată luarea aminte.

— Publicul sovietic s-a așteptat la altceva, la ceea ce se numește în mod clasic operetă. Muzicologii și criticii muzicali au fost oarecum nedumeriți de forma compoziției mele din „Lăsați-mă să cînt". Același lucru mi s-a întîmplat și la Dresda, unde unii mi-au spus că am făcut „Volksoper", alții „Singspiel", iar alții „operetă". Am fost oarecum în pielea domnului Jourdain. Și totuși publicul sovietic a aplaudat cu mare entuziasm acest spectacol.

Criticii muzicali sînt acolo foarte exigenți și de aceea cînd doi-trei dintre cei mai de autoritate au semnat articole elogioase, relevînd valoarea orchestrației, m-am simțit mai măgulit de cît pentru toate celelalte laude ce mi-au fost aduse. Satisfacția pe care am dobîndit-o se datorează faptului că am reușit cu mijloace simple.

Am văzut spectacole excepționale, ca de pildă „Boccacio" de Souppé. Ansamblul, regia, decorurile, de cea mai înaltă calitate. Aici și-a făcut debutul tînărul Moruzov care deși nu are decît 25 de ani a jucat cu o dezinvoltură și o rutină scenică fără pereche.

Demn de subliniat e accentul pe care forurile artistice din Uniunea Sovietică îl pun pe folosirea și selecționarea cadrelor tinere.

— Cum s-a prezentat ansamblul nostru?

— Ca și în Germania, și în Uniune Dacian a „spart" toate comparațiile. Publicul a fost pur și simplu fermecat.

Dacian și Virginica Romanovschi s-au detașat net și au reușit să treacă rampa într-un chip neegalat.

— Spuneți-mi, maestre Dendrino, cu ce învățăminte ați plecat din U.R.S.S.?

— Cu multe și de seamă învățături. Intîi am înțeles că e necesară o mai mare exigență în ceea ce privește interpretarea cîntăreților. Apoi am văzut ce se numește o desăvîrșită acuratețe a stilului și interpretării operetei. La sovietici nimeni nu urmărește „acuta", „coroanele de efect", adică „poanta" melodiei. Îmi aduc aminte că în urmă cu 25 de ani am ascultat în Italia, la Treviso, pe un tenor care cînta execrabil tot timpul, menajîndu-se doar pentru efectul final... Rușii nu folosesc niciodată aceste artificii.

Voi lupta din răsputeri pentru stîrpirea acestor tururi de forță de proastă calitate. Din acest punct de vedere pot spune că am satisfacția de a fi găsit în Uniunea Sovietică o verificare a punctului meu de vedere.

★

Virginica Romanovschi mi-a spus puține lucruri, dar pentru că mi-au mers la inimă le-am notat cu o deosebită grijă.

— Am văzut mai multe spectacole cu adevărat excepționale. Artiștii sovietici n-au decît o singură măsură: dăruirea totală!

Modul în care am fost primiți? Publicul aștepta după spectacol ceasuri întregi afară în ger ca să ieșim și să dăm autografe. Limba vorbită de noi și de public se reducea doar la cîteva cuvinte: ei spuneau „ocen horoșo", iar noi „spasibo", iar cînd nici acestea nu mai erau de ajuns, le completam cu sărutări și îmbrățișări. Tineretul ne lua de braț și ne petrecea prin oraș. Lume multă, multă de tot. Noroc că străzile sînt grozav de largi, ca și sufletul acelora ce le străbat!

Sînt atît de impresionată de primirea care ni s-a făcut, încît trebuie să mărturisesc: o parte din suflet mi-a rămas acolo.

Oscar Lemnaru

LA MOSCOVA - LA FESTIVAL

Și dvs. vă puteți număra printre participanții la marea întîlnire a tineretului lumii, luînd parte la concursul de jocuri distractive organizat de **VEAC NOU**

Condițiile concursului - în numărul nostru viitor.

L-AM AUZIT PE LENIN

Era în toamna anului 1918. Făceam parte din primul regiment creat de Internaționala Comunistă, îndeplinind funcția de comisar politic adjunct.

Pe front situația era grea. Cea mai mare parte a teritoriului se afla sub apăsarea contrarevoluției și a hoardelor interveniționiste, care încercau să-și croiască drum spre Moscova. Din această pricină, în țară erau lipsuri grele și multe. Însă nici unul dintre cei care își legaseră soarta de revoluție nu se îndoia o singură clipă de victorie. Și aceasta pentru că, în fruntea muncitorimii și țărănimii ruse se afla marele partid al bolșevicilor, partidul lui Lenin.

Sub presiunea ofensivei inamicului, regimentul nostru, slăbit numericește, se retrăgea pe un front larg — pe linia Proskurov, Jmerinka, Kiev, Gomel. Am fost trimis pentru refacere la Kazan. Ostașii regimentului nu se puteau însă împăca cu inactivitatea forțată. Mulți au cerut trimiterea lor din nou pe front. Printre aceștia mă număram și eu. Cererea, adresată Comisariatului militar, mi-a fost satisfăcută și am fost pus la dispoziția Marelui Cartier General de la Moscova.

Am fost cu atît mai bucuros cu cît nădăjduiam că, fiind la Moscova, voi putea să-l văd pe Lenin, către care erau ațintite privirile tuturor celor de pe front, cît și ale celor dinlăuntrul țării.

De la Marele Cartier General, unde m-am prezentat, am primit o nouă sarcină. Am fost numit comisar politic al batalionului de pază de pe lîngă Armata 12-a, cu garnizoana la Harkov.

In felul acesta am avut răgazul să mai zăbovesc o zi la Moscova.

Eram stăpînit de un singur gînd: unde-l pot vedea pe Lenin? Aflasem că numai cu o zi înainte Lenin rostise o cuvîntare cu prilejul aniversării Revoluției. Mă întrebam dacă nu voi avea și eu prilejul să-l ascult, să duc cu mine, pe front, înflăcăratul lui îndemn? La Marele Cartier General un tovarăș mi-a spus că Lenin va lua cuvîntul și în ziua aceea.

Și iată că l-am putut auzi pe Lenin, i-am putut privi chipul, am putut sorbi din cuvintele lui marea bucurie a încrederii în victoria cauzei proletariatului de pretutindeni!

Era în ziua de 7 Noiembrie 1918. Lenin vorbea la dezvelirea plăcii comemorative închinate memoriei eroilor Revoluției din Octombrie.

In cîteva cuvinte Lenin a evocat sacrificiul celor mai buni fii ai poporului, care s-au jertfit pentru sfărîmarea jugului capitaliștilor și moșierilor, pentru încetarea războaielor între popoare, pentru doborîrea stăpînirii capitaliste, pentru socialism. De-a lungul multor decenii — a spus Lenin — au căzut mii de luptători împotriva țarismului, dar moartea lor a ridicat la luptă un număr tot mai mare de noi și dîrzi luptători. Acei tovarăși, însă, care au luptat în zilele lui Octombrie a anului trecut au cunoscut marea fericire a victoriei. Revoluția a învins. Și acum — răsuna glasul lui Lenin — în toate țările fierbe și clocotește revolta muncitorilor, iar capitaliștii din lumea întreagă, stăpîniți de furie și de groază, încearcă să înăbușe revoluția. De aceea va trebui să dăm bătălii noi și noi jertfe.

Apoi, Lenin s-a oprit o clipă. Privirea lui voia să ne cuprindă, parcă, pe toți într-o caldă îmbrățișare. Nemișcat, fără să schițeze vreun gest, rupînd tăcerea care se așternuse și în mijlocul căreia Lenin părea parcă și mai mare, mai blînd, mai înțelept decît toți ceilalți, a rostit vestita lozincă: „Pobeda ili smerti!" — „Victorie sau moarte!"

Cu aceste cuvinte, care-mi sună și azi în urechi, am pornit spre Harkov. Ele au înflăcărat pe toți luptătorii Armatei Roșii.

De-atunci au trecut aproape patruzeci de ani. Sînt însă momente în viață care, înfruntînd scurgerea vremii stărue de-a pururi în amintire. O astfel de clipă am trăit și eu atunci cînd am avut marea fericire de a-l asculta pe Lenin.

Ion Cloțan

Muzică, muzicieni, virtuoși...

Am revăzut Moscova pentru a treia oară, mai frumoasă, mai plină de viață, cu prilejul Congresului compozitorilor sovietici, la care am fost delegat împreună cu colegii mei Ion Dumitrescu și Zeno Vancea. Lucrările Congresului s-au deschis într-un cadru solemn, în marea sală a Sovietului Suprem, la Kremlin. O sală vastă, iluminată puternic, sobră și totodată elegantă. La pupitrul fiecărui fotoliu, un dispozitiv special pentru audierea traducerilor în limbile franceză, engleză, germană, italiană, chineză și spaniolă. Este sala în care s-a ținut Congresul al XX-lea.

La tribună — aleșii compozitorilor sovietici, oameni de stat, conducători ai partidului. Atmosfera e caldă, prietenoasă, scutită de protocolul inutil și totuși impunătoare prin însemnătatea momentului. Congresul este deschis de compozitorul Iurii Șaporin, după care ia cuvîntul Tihon Hrennikov, secretar general al Uniunii Compozitorilor Sovietici. In pauză sîntem invitați la o plimbare prin istoricele săli ale Kremlinului, strălucitoare în splendoarea lor. Vizităm întîi impunătoarea sală a Sfîntului Gheorghe, apoi minunatele saloane ale palatului Granovitaia, către care conduc uși impodobite cu sculpturi de o finețe rar întîlnită. Aici totul respiră respect pentru trecut, și, totodată, dragoste pentru frumusețea prezentului, exprimată în forme și culori elegante, pline de vioiciune.

După cuvîntul compozitorului Hrennikov urmează salutul Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, rostit cu o voce caldă, calmă, de tovarășul Șepilov. Cei peste o mie de compozitori, activiști pe tărîmul culturii, oameni ai muncii și delegați din zeci de țări, aplaudă în picioare, salutînd în felul acesta Partidul dătător de viață, idei creatoare și nădejdi.

In aceeași seară, la 28 martie, împreună cu cîțiva dintre prietenii noștri sovietici, între care K. F. Dankevici și D. Kabalevski, și alături de prieteni din Germania, Cehoslovacia, Ungaria, Anglia și Brazilia am asistat la neuitatul spectacol și operei „Hovanscina" de Mussorgski. Nicăieri, în întreaga lume, măreața lucrare a ilustrului compozitor rus nu a fost și nici nu va putea fi interpretată cu atîta pătrundere, atît de vibrant, cu atîta pasiune mistuitoare ca pe scena Teatrului Mare. „Hovanscina" mi-a evocat o amintire frumoasă și totuși, în același timp, dureroasă. Cu peste șapte ani în urmă, aflîndu-mă în vizită la directorul Teatrului Mare am auzit, prin ușa întredeschisă, repetiția de orchestră a „Hovanscinei", condusă de marele dirijor, răposatul Golovanov. Fermecat de muzică, începusem să nu mai fiu atent la discuție, de altfel extrem de interesantă. Directorul, înțelegînd ce se petrecea în mine, a prins să zîmbească și, întrerupînd convorbirea, m-a invitat să ascultăm în tăcere acordurile fermecătoare ale muzicii lui Mussorgski ce se cerneau parcă prin pînza despărțirii. Acum, asistînd la această minunată operă mi-am reamintit de marele dirijor care odihnește în cimitirul Novodevicie.

Deși dispuneam de foarte puțin timp liber, fiind reținut de dimineața pînă seara de lucrările Congresului, am reușit, mai în fiecare zi, să-mi satisfac dorința de a asista la spectacolele moscovite de operă și concert. Am avut bucuria să asist la cel de al 100-lea spectacol cu baletul „Romeo și Julietta" de Prokofiev. Minunata artă a Ulanovei, a lui Jdanov și Ermolaev, măiestria dirijorului Faier, ca și cea a strălucitului maestru de balet Leonid Lavrovski, m-au făcut să simt din plin semnificația momentului.

Vreau să amintesc aici și de alte două minunate seri care mi-au prilejuit cunoașterea imensei capacități de simțire, a fineții interpretative a artiștilor sovietici. Mă refer la spectacolul cu opereta „Boccacio" de Souppé vizionat la teatrul „Stanislavski". Pe lîngă virtuozitatea fiecărui compartiment, am admirat un lucru pe care numai oameni de teatru cu o cultură deosebită și cu o intuiție ieșită din comun îl pot realiza. Acțiunea operetei „Boccacio" se petrece în vremea renașterii italiene, autorul ei este un vienez care reflectă spiritul austriac din a doua jumătate a veacului al XIX-lea și, bineînțeles, am văzut-o jucată și cîntată în limba rusă, de artiști sovietici. Din atitea contradicții punctate cu elemente de anacronism, oamenii de teatru sovietici au închegat un spectacol subtil, de o fermecătoare unitate și de o ținută artistică de prim ordin.

Congresul Compozitorilor sovietici a elaborat elemente de analiză mai fine și, totodată, a respins atitudinile vulgarizatoare și dogmatice în critică. Ca urmare a indicațiilor Partidului la Congresul al XX-lea, se poate prevedea o concepție mai largă, pe deplin principială, lipsită de ingerințe administrative, de prelucrări inutile, de sentințe definitive, rostite chipurile în numele poporului. Succesul de masă al unor lucrări de o înaltă ținută intelectuală și artistică, ca de pildă, Simfonia a X-a a lui Dmitri Șostakovici, ultimele lucrări ale lui Sviridov, creațiile lui Serghei Prokofiev, ne îndreptățesc să prevedem o nouă înflorire a artei muzicale sovietice, demnă de marele popor, făuritor al unei noi culturi.

★

Cu o zi înaintea plecării din Moscova am vizitat mînăstirea și cimitirul Novodevicie unde am adus omagiul muzicienilor romîni memoriei lui Skriabin, Prokofiev și neuitatului nostru prieten Reinhold Glier.

Alfred Mendelsohn

ORIZONT

INTÎMPLARE CU UN DRUMEȚ

Schiță de **Ivan Novikov**

Nikita Petrovici Pervușin avea năravul să întîrzie. Se întîmpla destul de des să-l aștepți pentru ora opt și să-l auzi bătînd în ușă sau în fereastră abea pe la vreo 11. De sonerie nici nu voia să audă; era o veche deprindere de-a lui, apucată încă din copilărie, pe care și-o petrecuse la Mțensk, unde clopotelul de la spițerie era singurul din tot orașul. Chiar de se întîmpla să poftească pe cineva la el acasă, întîrzia și atunci. Ceas nu avea, iar noțiunea timpului îi era cu totul străină. Se spune că cei fericiți nu măsoară timpul. Cu greu ai fi putut însă afla pe cineva care să-l socotă fericit pe Nikita Petrovici. „E un visător" — se spunea despre el, și această caracterizare, foarte nimerită și adevărată îi explica totdeauna întîrzierile.

Așa s-a întîmplat și de data aceasta. Mă săturasem așteptîndu-l. Persoana pe care Nikita Petrovici trebuia s-o întîlnească la mine și de care avea mare nevoie, își răsfrînsese de vreo cinci ori mînșeta hainei ca să cerceteze ceasul, cumpărat la Lvov. În cele din urmă renunță să-l mai cerceteze. Se ridică și plecă.

Am rămas noi, ceilalți patru; eu, soția mea, fiica noastră Natașa, în vîrstă de 18 ani și prietena ei, Olea, care urma la școala Teatrului Vahtangov. Cei din cercul nostru îi spuneau micuței artiste Olenka — gîndacul, poreclă destul de curioasă și nepotrivită pentru o fată tînără și drăgălașă. Porecla avea însă tîlcul ei. Îi ziceam așa nu pentru că ar fi fost negricioasă, ci pentru că la încheietura mîinii stîngi avea o aluniță mare, care semăna grozav cu un gîndac. În copilărie, alunița aceasta îi pricinuise probabil destule necazuri. Acum însă, nu numai că se obișnuise cu porecla și nu se mai sinchisea de ea, dar, bănuiesc, începuse să-și dea seama cît de interesantă și neobișnuită era această mică pată, care o deosebea de toate prietenele ei. Dealtfel, acum purta mîneci lungi și alunița nu se vedea.

Pălăvrăgeala veselă a fetelor ne fură și pe noi. Olenka trebuia să caute și să studieze o scenetă oarecare, care trebuia însă să fie neapărat lirică. La prima vedere lucrul părea cît se poate de simplu. Ne-am oprit la mai multe scenete dar nici una nu-i era pe linie, ba că alta nu corespunde ca temă. Soția mea s-a enervat în cîteva rînduri — nu pentru că Olenka ar fi fost pretențioasă, ci tocmai din cauza acelor ciudate „linii" și „teme".

— Olea, nu-ți dai seama cît de nepotrivite și de grosolane sînt aceste cuvinte, cît de sec sună? Unde vezi măcar cea mai mică urmă de lirism?

Fata o privi mirată și începu să vorbească din nou despre ale ei. Deodată însă se întrerupse, plină de uimire.

— Adevărat, ce urît sună! Cum de nu mi-am dat seama singură... Înseamnă că n-am nici un pic de lirism, că nu am ce căuta pe scenă, că n-o să pot deveni niciodată actriță!

Izbucnirăm cu toții în rîs.

— Ba nu, ești actriță! Dar o actriță comică! — îi zise Natașa.

Deodată, în toiul flecărelii auzirăm binecunoscutele bătăi în fereastră.

L-am întîmpinat pe Nikita Petrovici ocărîndu-l încă din prag pentru nepermisa sa întîrziere.

— Știi doar, îi spusei, că N.N. este om de vază și foarte ocupat. Și-a pierdut răbdarea așteptîndu-te. Și, apoi știi că nu-mi face nici o plăcere să-l invit la mine. L-am chemat numai de dragul tău și cînd colo, tu n-ai venit. Acum ai să aștepți mult și bine cu traducerea ta.

— Ce să fac, am să aștept — murmură resemnat Nikita Petrovici. Am pornit la timp de acasă dar, pe bulevard, știi, m-am oprit pe malul lacului. Pomii înmuguresc, apa e încă înghețată pe jumătate și, închipuie-ți, am văzut un pîrîu! Un pîrîu adevărat, în oraș!...

Am făcut un gest cu mîna: incorigibil! Bine, să spunem că firea visătoare îi explică întîrzierile, dar care-i explicația firii lui visătoare?

Despre Nikita Petrovici nu se știau multe. Traducerile lui din limbile persană, chineză și mongolă erau admirabile, deși lucra îngrozitor de încet. Trăia pe apucate. Era un „holtei înveterat", așa spuneau despre el oamenii răi de gură. Am întrebat-o odată pe o femee foarte drăguță, căreia Nikita Petrovici îi plăcea grozav, dacă n-ar vrea să se mărite cu el. Mi-a răspuns: Ai putea să te căsătorești cu aerul?

Comparația nu mi s-a părut de fel nimerită. Nikita Petrovici avea, e drept, multe ciudățenii, dar nu era de fel o ființă străvezie.

Chiar și în seara asta, e simpatic e! Cu cîtă plăcere pălăvrăgește cu fetele! Și ce de lucruri interesante știe să povestească!

— Ce-i lirismul? — întrebă el. Dacă omul e pătruns de lirism, atunci orice lucru poate să devină liric. Altfel chiar cel mai mlădios ram nu-i decît o bucată de lemn.

Olenka îi arunca din cînd în cînd cîte o privire iscoditoare: auzise multe despre el, dar de văzut îl vedea pentru prima dată. Pe Olenka o cunosc de cîțiva ani. Maică-sa rămăsese văduvă cînd fetița avea un an, un an și jumătate. Trăia singură, undeva în sud. Olenka însă a locuit la Moscova, la o mătușă, încă din prima zi de școală. La noi era de multă vreme ca un om de-al casei. Urmăream toate schimbările prin care trecea ea și Natașa. Era ca și cum aș fi răsădit o plantă, ca și cum aș fi urmărit zi de zi creșterea ei. Uneori se întîmplă totuși să nu-ți dai seama cum de a putut apare cutare sau cutare trăsătură. Oare toate acestea vin așa — pe neașteptate? Se string, se pîrgue pe nevăzute și, apoi, așa, deodată, le observi?

Acum, pînă și privirea Olenkăi mă umplea de uimire. Arunca cîte o privire furișă, ca o fulgerare, și apoi lăsa ochii în jos!

Pînă la urmă s-au înțeles asupra scenetei Nikita Petrovici îi propusese pe neașteptate „Domnișoara țărancă" de Pușkin.

— Ei, ce crezi? Redă-i și umorul, o să-ți cam dea de furcă, dar încearcă s-o redai liric. Să fie ca o rază de soare ce cade pe un boschet... Să zicem de măceș, iar frunzele, florile și bobocii — e doar dimineață — să fie scăldați în rouă!

— Oh, dar ești poet!

— Nu, sînt traducător.

Dar Olenka nu se lăsă.

— Aș vrea să-mi fii partener la scenetă!

— Nu, asemenea rol... nu mi se potrivește.

— Atunci, nu mi se potrivește nici mie! — zise Olenka cochetînd

Glumele și rîsetele continuară și după ce ni s-a servit ceaiul. Ne-am amintit de anecdotele care circulau pe socoteala lui Nikita Petrovici: odată, cînd trebuia să plece grabnic într-o călătorie, a venit la gară cu un sfert de oră înainte de plecarea trenului, dar nu în ziua cînd trebuia să plece. Ci a doua zi! Se mai povesteau și altele: niște cunoscuți îl invitaseră la nuntă, dar Nikita Petrovici a ajuns tocmai cînd s-au născut primii gemeni, așa că a fost cel dintîi care i-a felicitat cu ocazia fericitului eveniment!

Olenka se distra de minune, rîdea cu hohote. Dar ce rîs! Nikita Petrovici trezi ceva în ea. Era un rîs plin de lirism! La rîndul ei Olea îl privea cu prietenie pe oaspetele nostru.

Mai ciudat ca orice era însă faptul că și el o privise în cîteva rînduri neobișnuit de stăruitor. Mai mult, privirea lui trăda un interes anume, de parcă abia acum ar fi văzut-o cu adevărat. Olenka nu se grăbea nici ea să plece, deși era tîrziu. Și iată că deodată se întîmplă ceva cu totul neașteptat.

Trecuserăm din nou în biroul meu. Nikita Petrovici se așezase pe divan, iar Olenka alături. Era de nerecunoscut!

El își întinsese picioarele, și lăsîndu-și pe spate capul ușor încărunțit, închisese ochii și stătea tăcut. Tăceam cu toții

— Și de ce ar trebui să căutăm sceneta neapărat în literatură? — zise el deodată. Vezi că și în viață... Și nu numai în viață! Vreți să vă inventez eu una chiar acum?

Noi l-am rugat, dar era limpede că ar fi povestit chiar dacă nu am fi făcut-o.

— Ei, închipuiți-vă...

Cu o mișcare tinerească își strînse picioarele și cuprinzîndu-și genunchii cu mîinile se îndreptă din șale și, legănîndu-se ușor, începu să povestească:

— Închipuiți-vă o zi de început de primăvară. Un fluture auriu caută o floare. Florile încă n-au răsărit și fluturele zboară peste bălțoace. Pămîntul e cald, e aproape de amiază. Soarele străpunge de dimineață frunzișul. Păsările cîntă, iar pîrîul din vale clipocește vesel printre pietre.

Da.. uite și un grup de tineri. Se pare că se pregătesc de examene. Au ieșit din oraș și au luat-o pe drumul mare, spre pădure. Se zbenguie ca niște iezi pe iarba verde. Sînt clipele cele mai fericite, clipele tinereții. Firește, toți se tutuiesc, rid, aleargă.

Și iată că deodată văd un avion care se îndreaptă spre oraș.

— Oh, aterizează aici!

— Ia uitați-vă cum se rotește!

— Băieți, uitați-vă ce jos s-a lăsat!

Și, ca un stol de păsări au zburghit-o cu toții într-acolo. În grabă, o fată și-a scrîntit piciorul. Nu-i nimic grav, nu vă speriați. Dar piciorul o doare. S-a așezat. Grupul îi face semne, dar fata nu vrea să se ridice! E și supărată că nu poate să mai alerge, dar nici nu-i displace c-a rămas singură... E liniște. Și deodată vede norii, pe care pînă atunci nici nu-i observase! Aerul parcă vibrează la orizont, și totul în jur unduiește. Stă cu capul plecat și soarele îi mînglie ceafa.

Dinspre oraș, de la gară, se zărește venind un om. E cu rucksacul în spinare, cu șapca în mînă, iar vîntul îi flutură părul. Se apropie: privește drept înainte, dar oare vede ceva? Pare cufundat în gînduri. E încă tînăr — să tot aibă douăzeci și doi, douăzeci și patru de ani.

S-a oprit în fața... Nici nu știu cum o cheamă pe fată.

— Ce faci aici? Ți-e rău? Ești bolnavă? — o întrebă el cu un aer distrat.

— Nu, nimic, puțin... piciorul.

— ...Se întîmplă.. te doare și-ți trece. Nu-i nimic grav.

Tăcu o clipă, apoi se așeză. Un trecător oarecare!

— Nu-i nimic grav. Dar eu... încotro s-o apuc?

Și rar, întrerupîndu-se mereu, începu să povestească, nici el nu știa de ce, poate că lui însuși, cum a aflat de la un concetățean de-al său că i-a murit mama. Murise de trei luni însă el nu aflase acest lucru. În tot acest timp el i-a scris mereu. Își iubise mult mama, singurul lui prieten. Se vede că-i pierduseră adresa. Sau poate că scrisorile sale s-au pierdut. Maică-sa trăia singură. Își aștepta feciorul, care plecase pentru o jumătate de an să se perfecționeze în limbi străine, ca să-i asigure ei o viață tihnită. Dar tihna venise singură...

—... Și uite.. totuși am să trăiesc. Am renunțat la examene și am plecat. M-am oprit în orașul vostru. De aici mai am de făcut treizeci de verste pe jos.

— Stai! Întoarce-te! Trebuie să-ți vorbesc!

Drumețul se întoarse agale.

Cînd se opri în fața-i, fata rămase tăcută.

El însă, cu mai multă experiență de viață, simțise ceva. Se aplecă spre dînsa și o privi în ochii-i luminoși, înecați în lacrimi. Era vizibil mișcat. Se clătina ca un ulm tînăr, sub răbufnirea unei pale de vînt. Nu rosti o vorbă; nici n-ar fi putut s-o facă. Era în întregime stăpînit de gîndurile care-l obsedaseră tot timpul drumului. Inima-i era împietrită. Mama și tînăra necunoscută se contopiseră în sufletul său într-o singură imagine. Îi apucă mîna și i-o sărută. Fata rămase iarăși singură, ca înainte, pînă ce prietenii și prietenele năvăliră ca un stol de păsări. Avionul aterizase, dar numai pentru o clipă, așa că nici nu apucaseră să-l privească cum trebuie.

— Ce-i cu tine? Ce ai rămas așa? De ce plîngi?

— Nu, nu plîng. Mă supără piciorul...

Căutară s-o ajute.

— Ce te doare?

— Nimic, zise ea stăpînindu-se. Lăsați-mă. Nu de picior e vorba.

Și pe neașteptate izbucni în plîns. Șiroaie de lacrimi fierbinți începură să-i picure pe mîini, pe rochie, în iarbă.

★

Nimeni nu îndrăznea să întrerupă tăcerea care se lăsase. Tot Nikita Petrovici a fost acela care a făcut-o.

În timp ce povestea, Nikita Petrovici apucase mîna Olenkăi în mîna sa mare, o strînse cu putere și apoi îi dădu drumul. Era o mișcare involuntară și blîndă. Olenka îl privi gînditoare și tăcută, iar el continuă să povestească.

— Nu plînge!

— Te ascult, răspunse ea. Nu plîng.

— Da, da... desigur. Am vorbit, așa... pentru mine.

— Ba nu! Vorbește!

Cuvintele erau scurte, incoerente.

Ca și cum ar fi făcut-o pentru sine, drumețul evocă crîmpeie din viața mamei sale, copilăria, apoi despărțirea.

Deodată, tulburat, se opri și se ridică:

— Acum, rămîi cu bine! Și porni din nou la drum.

Fata nu mai plîngea. Încremenise cu privirea ațintită în urmă-i. Stătea locului, dar sufletul îi era răscolit de o furtună de simțăminte pe care nici ea nu le înțelegea. Se schimbase parcă ceva întrînsa. Așa începe să se înfioare deodată petalele, înainte ca mugurul să dea în floare.

Întinse mîna după cel ce se depărta dar mîna îi căzu inertă în iarbă. Fără să-și dea seama, strigă după el:

— Ei, asta-i povestea mea, rosti el, încercînd să zîmbească. Dealtfel, mai e ceva. Un lucru ciudat, care nu are nici o legătură cu cele povestite, dar care mi s-a întipărit adînc în minte.

— Ai spus doar că e poveste nascocită. Ce caută aici amintirile? — îl întrerupse Natașa, în chip cu totul nepotrivit, cu acea nerăbdare caracteristică tinereții.

— Bine înțeles, nu în „amintire" am vrut să spun, ci în „imaginație" — se corectă el repede. Cînd străinul i-a sărutat mîna a văzut un lucru curios care i s-a întipărit în minte: fața... avea, uite aici, o aluniță mare.

Și pe neașteptate, Nikita Petrovici apucă mîna Olenkăi și-i trase puțin mîneca descoperindu-i încheietura. Gestul ne uimi pe toți.

Fata, care pînă atunci ascultase mișcată toată povestirea, se mînie și-și retrase repede mîna.

— Să-ți fie rușine! — strigă dînsa. Cum de ai băgat de seamă? Și cine ți-a dat dreptul să-ți rizi de mine!

Mînia o prindea bine pe Olenka. Ce însemnau toate acestea? Ce se petrecea cu Nikita Petrovici?

Niciodată, pînă atunci nu mai văzusem o astfel de expresie ca aceea întipărită atunci pe fața vechiului meu prieten. Timpul și anii parcă de mult se opriseră în loc. Se întîmplă oricîteodată că atunci cînd ești în tren și treci în fugă pe lîngă alte garnituri să ai impresia că vagoanele se contopesc și vezi prin ele clădirile, oamenii, pomii.

Deodată, Nikita Petrovici scoase un strigăt, așa cum numai un suflet zbuciumat poate striga. Era în el deopotrivă zbucium și bucurie.

Nu cred că auzise cuvintele mînioase ale Olenkăi, nu cred să fi văzut nici cum, după izbucnirea de o clipă aceasta își crispase buzele și-și coborîse privirea vinovată.

Dispăru repede, fără să mai scoată o vorbă, fără să-și ia rămas bun de la cineva. Noi, care eram de față, neam comportat în așa fel de parcă toate acestea erau în ordinea firească a lucrurilor, de parcă n-aveau nimic neobișnuit.

Olenka și Natașa se depărtară și ele, vorbind ceva în șoaptă. Curînd, Olenka plecă acasă. Înțelesesem cu toții despre ce era vorba: Nikita Petrovici vorbise chiar despre el.

Înainte de culcare, Natașa a intrat, ca de obicei, la noi în cameră.

— Despre ce ați tot șușotit? — am întrebat-o eu.

— O, tată, ce ciudată e uneori viața! Gîndăcelul de pe mînă, Olenka l-a moștenit de la mama ei. Și mama ei are o aluniță. În același loc. Și el a ghicit!

— Dar și tu ai ghicit?

— Amîndouă am ghicit, — răspunse ea și pentru Olenka.

Deodată m-am înveselit. Mi-am spus: „Nikita Petrovici n-a găsit omul pe care-l căuta; a găsit, în schimb, lucrul cel mai de preț pentru el! Și-a regăsit trecutul"..

— Ce zici, Natașa, va trebui să poftim încoace pe mama cui știu eu...

— Cine știe, poate că Nikita Petrovici s-o duce dînsul s-o aducă! — mi-a răspuns Natașa zîmbind viclean. De data asta nu mai întîrzie... S-a terminat cu visarea...

... Natașa mea nu-i actriță, dar are tare mult bun simț.

Serghei Orlov

Gara Valentina

O gară-n stepa-ntinsă, botezată
Cu nume delicat de fată!...
De ce i-au spus astfel — nimeni nu știe —
Și numele-i ca floarea din cîmpie.

Nici două clipe nu stă trenul, zboară
Pe lîngă galbena căscioară!...
Pe lîngă holde trece-albă șina!...
Pe und' ți-e cuibul Valia, Valentina?

Păduri de pini și liniște ciudată
De strajă stau pe linia ferată.
O! Valia mea — izvor de tinerețe —
La semafor cu mîna dă-mi binețe.

Te-o fi-ndrăgit cîndva prin astă zare
Un inginer cu sufletul în floare?
Și-n cinstea ta o haltă — o oprire —
Doar de-un minut zidi spre amintire.

O clipă doar — atîta — să te soarbă!
Și-apoi, în iureș, iar spre stepa largă!
Dar eu, oprind la halta din cîmpie,
Eu lîngă tine-aș sta o veșnicie...

Și parcă-ți văd cositele bălaie, —
Prelungi — și ochii-n vilvătaie
O! Valia, Valentina, auroră!
Răsună-n codrii vocea ta sonoră.

În romînește de **Mihail Cosma**

Cartea romînească în U.R.S.S.

— Romanele lui Sadoveanu m-au atras din totdeauna prin prospețimea, prin poezia de care sînt pătrunse!

— Da, într-adevăr, eroii lui Sadoveanu sînt plini de viață, iar întîmplările din cărțile sale sînt zugrăvite veridic, în toată complexitatea lor...

Aceste crîmpee din discuția a două tinere le-am surprins fără voie într-una din marile librării din centrul Tașkentului, capitala Uzbekistanului. În vitrinele și rafturile librăriei se aflau expuse operele celor mai de seamă scriitori din Republica Democrată Germană, Bulgaria, Cehoslovacia, Romînia, Polonia, Ungaria, China, Coreea... Multe dintre acestea mai păstrau încă mirosul cernelii tipografice.

Cele două tinere erau studente la Universitatea din Tașkent. Una din ele — înaltă și smeadă, cu cozile grele și lungi atîrnîndu-i pe umeri, era uzbeka Iltani Ilealova. Cu literatura romînă, după cum am avut prilejul să aflu, a făcut cunoștință în Romînia unde a trăit timp de aproape doi ani împreună cu soțul ei, inginer petrolist. Interlocutoarea Ilealovei, Sofia Leikina, a făcut cunoștință cu operele scriitorilor romîni prin intermediul traducerilor tipărite în Editura în limbi străine. Primele cărți citite i-au trezit un viu interes pentru literatura romînească. De atunci, ea urmărește cu atenție cărțile traduse din limba romînă care apar în vitrinele librăriilor.

Și Sofia Leikina nu are de ce să se plîngă. În librăriile sovietice găsești nu numai opere ale lui Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Petru Dumitriu, Francisc Munteanu sau Tiberiu Vornic, dar și cele ale lui Nicolae Milescu Spătarul, Duiliu Zamfirescu, A. Mirea, nuvelele istorice ale lui Odobescu, articolele și cronicile lui Cezar Bolliac, povestirile scriitorului romîn de limba maghiară Sütö András, piesele lui A. Kiritescu...

Iubitorii de literatură au primit cu interes monografia despre marele dramaturg I. L. Caragiale, precum și partiturile nu mai puțin cunoscutului compozitor Ciprian Porumbescu.

În afară de beletristică se află traduceri din limba romînă ale unor lucrări științifice din domeniul microbiologiei, parazitologiei, cardiologiei, botanicii, agriculturii, lucrări privind industria petrolului, de arhitectură ș.a.

— Cît privește albumele romînești de artă plastică — mi-a declarat Iskander Malikov, directorul librăriei — ele au poate cea mai mare căutare. Să nu vă surprindă dacă n-o să găsiți în librărie albumul-monografie despre pictorul Grigorescu, sau albumul cu reproduceri după cele mai valoroase opere ale plasticilor romîni. Ambele s-au epuizat foarte repede. Iar din această lucrare ne-au rămas ultimele exemplare — a mai adăugat Iskander Malikov — prezentîndu-mi albumul-monografie „Arta populară romînească".

Editînd acest album, Muzeul de artă populară romînească a adus o importantă contribuție la cunoașterea de către oamenii sovietici a minunatei arte a poporului prieten. Un interes deosebit pentru asemenea monografii manifestă pictorii, decoratorii, studenții institutelor de teatru și artă, într-un cuvînt iubitorii artelor plastice. Totodată librăria noastră primește numeroase comenzi de albume și din partea fabricilor textile, muzeelor, bibliotecilor și cluburilor.

De obicei, cărțile romînești nu prea stau mult în rafturi. Îndeosebi cărțile pentru copii, datorită condițiilor grafice excelente în care apar, se vînd din prima zi.

— În ultimele 10 luni — continuă directorul librăriei — am primit din țările de democrație populară aproape 120.000 de volume, care au și fost vîndute. Aproximativ a cincea parte din această cifră reprezintă cărți romînești. Totuși dacă veți avea curiozitatea să cercetați această mapă voluminoasă, veți constata că nu întotdeauna reușim să satisfacem cererile cumpărătorilor. Iată numeroase scrisori prin care clienții ne solicită noutățile literare semnalate în presă.

Spre regretul nostru însă, aproape toate publicațiile solicitate s-au epuizat de mult. Autorii scrisorilor vor trebui să aștepte pînă cînd vom primi comenzile reînnoite. Cerințele de literatură romînească cresc necontenit, depășind planurile librăriei. Anul trecut cînd secția de literatură din țările de democrație populară abia începuse să funcționeze, librăria noastră nu avea decît 15—20 titluri de cărți ale scriitorilor romîni. Astăzi am ajuns la 100 de titluri și totuși nu reușim să satisfacem cumpărătorii. Pînă și librăria a devenit neîncăpătoare. S-a pus problema deschiderii la Tașkent a unei noi librării, speciale, care să desfacă numai literatura din țările de democrație populară. Interesul crescînd al cetățenilor orașului nostru pentru literatura romînească ca și pentru cea a celorlalte țări socialiste, constituie o mărturie în plus a prieteniei pe care popoarele Uniunii Sovietice o poartă popoarelor frățești din țările de democrație populară.

G. Șahov

Bagheta lui GAUK

De-a lungul anilor, în numeroasele concerte date de artiștii sovietici, publicul nostru a avut prilejul să cunoască din ce în ce mai bine și să cuprindă în aspectele ei multiple și atît de diverse, realizările deosebite ale artei interpretative din Uniunea Sovietică. În ceea ce privește școala dirijorală sovietică, concertele dirijate în ultimii ani de Niazi, de Nikolai Anosov sau de Konstantin Ivanov au constituit manifestări muzicale remarcabile, care, dincolo de stilul și particularitățile temperamentale ale fiecărui dirijor, au dovedit o tehnică solidă și sigură, o ținută cu adevărat artistică.

Concertul de sîmbătă trecută al Orchestrei simfonice Radio dirijat de Aleksandr Gauk, artist al poporului din R.S.F.S.R., ne-a făcut cunoscută una din personalitățile cele mai reprezentative ale artei muzicale sovietice.

Născut în 1893, la Odesa, Aleksandr Gauk a studiat la Conservatorul din Petersburg, cu compozitorii Aleksandr Glazunov și Nikolai Cerepnin, și cu pianistul și compozitorul Felix Blumenfeld, toți membri ai cercului Beleaev, continuatori ai marei tradiții a celor „cinci". Cariera sa dirijorală și-a început-o îndată după absolvirea conservatorului, încă înaintea primului război mondial, ca șef de orchestră la Teatrul de Operă și Balet din Petersburg unde a dirijat numeroase spectacole de operă clasică și contemporană.

Dirijor prim al Orchestrei Simfonice Radio din Moscova, Aleksandr Gauk se situează astăzi în centrul vieții artistice moscovite, prin bogata sa activitate concertistică, dedicată atît creației muzicale clasice, cît mai ales, celei sovietice contemporane. Într-adevăr Gauk este unul dintre militanții de frunte ai muzicii sovietice. Alături de lucrările cele mai importante din literatura clasică și modernă, în repertoriul său figurează frecvent lucrările compozitorilor sovietici contemporani, pe care îi prezintă adesea în primă audiție, contribuind astfel la popularizarea marilor lucrări ale repertoriului simfonic sovietic.

Dealtfel și programul concertului simfonic dirijat la noi săptămîna trecută, a cuprins o lucrare a unuia din compozitorii preferați

ai lui Aleksandr Gauk. Este vorba de „Simfonia Nr. 27, în do minor" de Nikolai Miaskovski. Printre marii maeștri ai simfonismului sovietic, Nikolai Miaskovski se înscrie ca un continuator al liniei romantice, reprezentată de Ceaikovski și Rahmaninov. Clasică în formă, clară în organizarea sonoră, muzica lui Miaskovski se distinge prin suflul ei larg, prin efuziunea lirică de mare intensitate, printr-un dramatism străbătut de o vibrație interioară, care evită expresia discursivă, retorică.

Ni s-a părut, în acest sens, caracteristică „Simfonia Nr. 27", în care melancolia nostalgică nu cade niciodată în viziuni pesimiste, după cum descriptivul nu alunecă spre elementul exterior al peisajului, ci se menține la expresia sentimentului profund al contemplației. În interpretarea sa, Aleksandr Gauk a știut să accentueze sensul real, profund al muzicii lui Miaskovski, subliniind și conturînd în liniile ei ample, gîndirea muzicală, peste nuanțele și efectele de culoare, păstrate în al doilea plan. Lucrul a reieșit evident din modul în care — în prima parte a simfoniei — Gauk a știut să creeze o tensiune dramatică prin articularea echilibrată a celor două elemente tematice. Astfel, partea a doua (adagio) n-a apărut numai ca un contrast, prin alura și caracterul meditativ al melodiei, ci a constituit o creștere, o intensificare a sentimentului, plin de o vibrantă pasiune, după care finalul aduce parcă o izbăvire, o descătușare a unor energii conținute și însfîrșit eliberate într-o revărsare tumultuoasă spre lumină și încredere. În acest chip, prin interpretarea sa, vizînd spre liniile mari ale lucrării, Aleksandr Gauk a izbutit să refăcă întregul, de la început pînă la sfîrșit, printr-o continuă adîncire și intensificare a expresiei, suflul puternic și generos al simfoniei lui Miaskovski.

Calitățile muzicale, măiestria tehnică și experiența dirijorului s-au evidențiat de asemenea în modul în care a acompaniat pe pianista Silvia Șerbescu, în „Concertul în mi bemol major, pentru pian și orchestră" de Liszt, urmărind-o cu suplețe și în alura vertiginoasă, precipitată a finalului. De partea sa, pianista a dat concertului o interpretare în care a dovedit cunoscutele și apreciatele ei însușiri de muzicalitate și amploare sonoră.

În ultima piesă a programului, poemul simfonic „Till Eulenspiegel" de Richard Strauss, Aleksandr Gauk ne-a dat o interpretare deosebită de aceea pe care ne-am obișnuit s-o auzim. Concepția sa dirijorală are în vedere linia mare a lucrării, lăsînd pe al doilea plan elementele plastice și de culoare. Astfel, în realizarea sa, mai obiectivă, mai directă, „Till Eulenspiegel" ne-a apărut mai robust, mai dintr-o bucată, și, prin însuși acest fapt convingător.

Andrei Tudor

Carnet

La Moscova se află în turneu trupa austriacă de balet „Eisrevue", cunoscută în întreaga lume din filmul „Primăvara pe gheață". Spectacolele au loc în sala Palatului Sporturilor, a cărui construcție specială permite spectacolele de balet pe gheață. Baletul pe gheață „Melodii de dragoste" a prezentat spectatorilor moscoviți dansurile populare austriece și cunoscutele dansuri vieneze aparținînd epocii lui Strauss.

★

La „Mosfilm" a început turnarea unui nou film, „Simfonia Leningradului". Scenariul este inspirat de Simfonia a 7-a a lui Șostakovici, frescă muzicală a rezistenței eroice a Leningradului în fața asaltului fascist. Rolurile principale ale filmului sînt deținute de artiștii M. Știrauh, N. Kriucikov și O. Malko.

★

În curînd librăriile sovietice vor pune în vînzare o nouă carte, „Șase ani cu V. I. Lenin", cuprinzînd însemnările lui S. K. Ghil șoferul personal al lui Vladimir Ilici Lenin.

★

Opera scriitorilor satirici Ilia Ilf și Evgheni Petrov urmează să fie reeditată într-o nouă ediție, completă, în 6 volume.

Ediția va cuprinde, printre altele, romanele satirice „Douăsprezece scaune" și „Vițelul de aur", foiletoane și schițe satirice, precum și lucrări inedite — povestiri, piese de teatru, scenarii, librete și însemnările celor doi scriitori, considerate pînă nu de mult rarități literare.

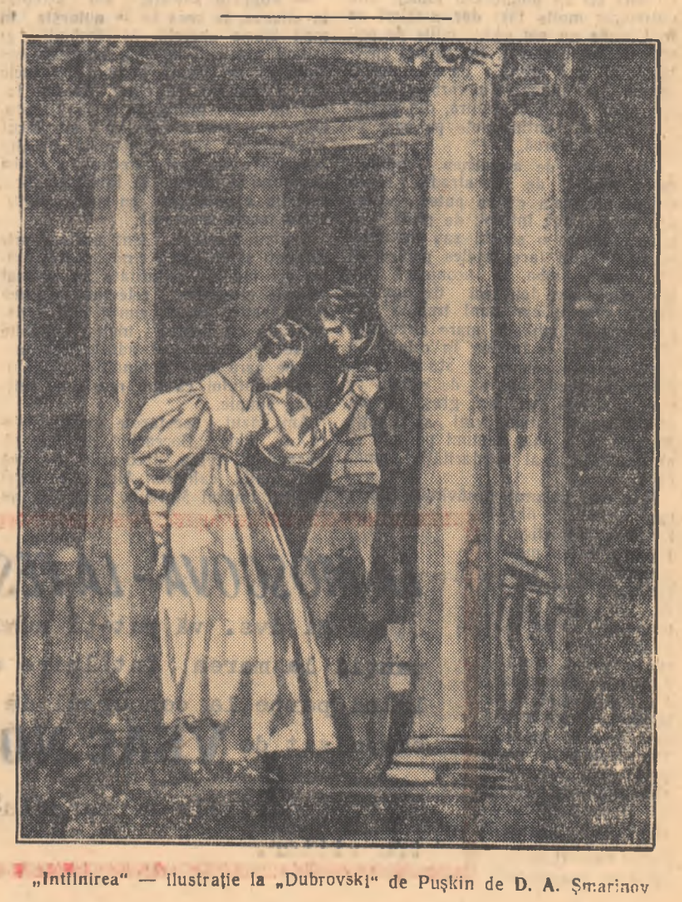

„Întîlnirea" — ilustrație la „Dubrovski" de Pușkin de D. A. Șmarinov

CUM VORBIM DESPRE LENIN

„Lenin vorbește de pe un automobil blindat"

Gravură în lemn de P. N. Staronosov

Martin Andersen Nexö:

De-a lungul veacurilor n-a existat alt om care să fi știut, ca Lenin, să pună în mișcare într-o măsură atît de mare mințile și sentimentele oamenilor. În ultimele două decenii, pretutindeni — în orice punct al globului pămîntesc, numele lui era pe buzele tuturor; oamenii simpli îl pronunțau cu dragoste, iar guvernanții și asupritorii — cu ură. Spiritele creatoare ale Europei occidentale, din oricare domeniu — fie el al artei, al literaturii sau al științei — nu sînt încă în stare, în majoritatea lor, să cuprindă imensa însemnătate a lui Lenin. Acesta e doar lipsit de îngîmfare spirituală, prea uman. Ei recunosc măreția lui, li se pare însă prea simplu; el nu s-a drapat în mantie sacerdotală, vorbește atît de simplu despre cele mai mari probleme ale omenirii încît fiecare este în stare să le înțeleagă. În afară de aceasta, el nu cugetă abstract în legătură cu aceste probleme, ci le rezolvă efectiv. Argumentările filozofice el le preface în realități ale vieții, încălcind astfel tradițiile academice!

Acum, e drept, situația s-a schimbat în bine. Cei mai buni dintre militanții culturii, mai ales cei crescuți în perioada de după Revoluția din Octombrie, se declară admiratori ai lui Lenin, devenind treptat luptători conștienți pentru noua ordine socială.

Dar și mai puternică este influența lui Lenin asupra muncitorului de rînd. Acesta nu are nevoie să treacă printr-un proces complicat de reeducare. Proletariatul vechii lumi datorează în întregime puterea sa creștindă și activitatea sa lui Lenin, acestui neîntrerupt propovăduitor și creator, care nu-și are egalul în veacuri, precum și copilului acestuia — Uniunea Sovietică.

Oamenii înaintați din masa muncitoare, fie ei lucrători ai culturii sau simpli muncitori, văd în Lenin cea mai înaltă întruchipare a celor mai bune trăsături ale mișcării și clasei lor; proletariatul luptător găsește întruchipate în Lenin propriile sale calități, propriile sale credințe, tendințe, idealuri; întruchipate în Lenin, acestea sînt cu adevărat măreț, sclipind în lumină strălucitoare. Și chiar acea masă care încă nu s-a trezit, sau care este în primejdie de a fi din nou adormită simte instinctiv că Lenin este trup din trupul ei, sînge din sîngele ei.

Însemnătatea lui Lenin pentru mișcarea internațională proletară este imensă. Chipul genial al lui Lenin care întrunește calități de propovăduitor și de om de acțiune, arată muncitorilor culturali scopuri noi, îi călăuzește de la contemplarea pasivă a vieții către lumea acțiunii și a faptelor. O nouă amploare a luat lupta de eliberare a proletariatului. Mișcarea muncitorească nu mai poate fi întoarsă înapoi. Lenin a insuflat viață și căldură acelor forțe ale omenirii care luptă pentru cauza progresului.

N. K. Krupskaia:

Vladimir Ilici se interesa de fiecare amănunt care privea traiul și viața muncitorilor. Căuta să prindă din unele trăsături izolate viața muncitorilor în întregul ei...

Ralph Fox:

Lenin a fost un om de același tip ca și Lincoln și Cromwell — foarte simplu și foarte hotărît; el a fost un mare om, pătruns de conștiința însemnătății lui în istoria lumii, dar care niciodată nu s-a privit în oglinda istoriei, niciodată n-a făcut gesturi false, n-a pozat în erou și n-a rostit discursuri isterice. El poseda vaste cunoștințe, forță intelectuală, putere de a lua hotărîri rapide și de a acționa hotărît și cu o viteție fără precedent. Dar cea mai uimitoare trăsătură a caracterului lui constituia probabil faptul că era un om ca toți oamenii. Nimeni nu disprețuia atît de mult ideea de supraom cum o disprețuia Lenin, nutrind un dezgust adînc pentru pseudocultura și filozofia ieftină pe care se bazează această idee.

Din clipa în care Lenin și-a început activitatea politică și pînă la moarte el a luptat neobosit împotriva oportunismului, a pătrunderii în politica clasei muncitoare a ideilor și vederilor altor clase. Războiul pe care l-a declarat narodnicilor, îndelungata lui luptă împotriva menșevicilor, lupta lui contra lui Trotki, ofensiva lui distrugătoare din timpul războiului și de după revoluție împotriva celor ce se abăteau la dreapta sau la „stînga" de la linia justă — toate acestea constituie mărturia convingerii sale absolute că clasa muncitoare va putea să-și înfăptuiască misiunea ei istorică numai dacă va păși neabătut pe căile marxismului revoluționar...

In viața de toate zilele și în gusturi Lenin era un om „de modă veche": îi plăceau clasicii literaturii și ai muzicii — Beethoven, Tolstoi, Balzac, Dickens.

Puțini sînt acei care ar putea fi comparați cu Lenin în ceea ce privește forța de muncă; totuși, el lucra întotdeauna rațional, metodic. Se scula deobicei cam pe la nouă, citea gazetele sau răsfoia cărțile noi care îl interesau. Aceasta dura pînă la unsprezece, cînd de fapt începea ziua lui de lucru: primirile, convorbirile, consultațiile asupra o mie și una de chestiuni privitoare la viața imensei țări în epoca revoluției, ședințele guvernului, ale Comitetului Central al partidului, ale Biroului Politic, scria articole (înainte de boală își dicta rar articolele), se pregătea pentru cuvîntări. Nu părăsea deobicei biroul decît tîrziu, noaptea și nu rareori rămînea acolo pînă dimineața.

Un om de o imensă energie, cu dragoste pentru natură și copii, cu un umor ascuțit, simplu în raporturile sale cu oamenii, un om care știa să fie impulsiv, un om cu un temperament foarte puternic, întotdeauna controlat de o voință neînfrîntă, bărbătească; un om care avea toate atributele geniului, dar fără afectarea atribuită deobicei geniului; un om care știa să iubească și era mult iubit — acest om a înfipt un nou jalon în istoria omenirii.

Fridtjof Nansen:

Personal nu l-am cunoscut pe Lenin, dar am constatat răsunetul excepțional pe care îl are numele lui asupra rușilor. Un om cu cele mai prețioase însușiri; inimos față de nevoile altuia, simplu, modest, necerînd pentru dînsul nici un privilegiu, el constituie pentru toți rușii, pentru toți comuniștii, pentru întreg bolșevismul un uriaș sprijin moral.

Maxim Gorki:

Vladimir Ilici a fost un om care nu i-a lăsat pe oameni să trăiască așa cum apucaseră ei și a știut să facă acest lucru ca nimeni altul pînă la el.

Ura pe care i-o poartă burghezia din întreaga lume este dezgustător de evidentă și de fățișă, și petele ei vinete, ca de ciumă, sînt pretutindeni mai mult decît vizibile. Dezgustătoare prin ea însăși, aceasta ură dovedește cît de mare și de înfricoșător apare în ochii burgheziei Vladimir Ilici Lenin — inspiratorul și conducătorul proletarilor din toate țările. Acum el nu mai există fizicește, însă glasul lui răsună tot mai puternic, tot mai triumfător pentru oamenii muncii de pe întregul glob, și nu mai există în lume nici un colțișor în care glasul acesta să nu trezească în poporul muncitor năzuința spre revoluție, spre o viață nouă, spre făurirea unei lumi a dreptății. Discipolii lui Lenin, mostenitorii forței lui, luptă tot mai hotărît, tot mai dîrz, cu succese din ce în ce mai mari pentru măreața lui cauză.

Admiram nespus de mult dragostea lui de viață, care răzbătea în tot ce făcea el, și ura lui nepotolită împotriva ticăloșiei vieții; admiram elanul tineresc de care erau pătrunse toate acțiunile lui. Mă uimea puterea lui de muncă supraomenească. Mișcările lui erau ușoare, îndemînatice, iar gesturile lui — puține la număr, dar expresive — erau în deplină armonie cu ceea ce vorbea; discursurile lui erau zgîrcite în cuvinte, însă bogate în idei. Iar pe fața lui cu trăsături de mongol ardeau, scăpărau ochii pătrunzători ai neobositului luptător împotriva minciunii și a suferințelor vieții — dogoreau chiar atunci cînd i se închideau pe jumătate, cînd clipeau, cînd surîdeau ironic sau cînd scăpărau de mînie. Strălucirea acestor ochi făcea ca vorba lui să fie și mai înflăcărată, și mai pe înțeles.

Aveai uneori impresia că energia nepotolită a spiritului său se revarsă din ochi în scîntei și că fiecare cuvînt al lui, izvorînd din această energie, strălucește în văzduh. Tot ce spunea el îți producea întotdeauna senzația fizică a adevărului incontestabil.

Henri Barbusse:

Și astfel a existat pe undeva, în Rusia (citeodată chiar și în Europa, în care de mai multe ori a sălășluit) o mare călăuză, un frate uriaș al tuturor revoluționarilor. Lenin a trebuit să lupte nu numai contra forței publice, ci și contra unei bune părți dintre oamenii partidului său. El voia — aceasta era marea lui concepție și marea lui operă, care le cuprindea pe toate celelalte — un partid revoluționar, curat, precis și omogen, intransigent față de orice compromis. El spunea că partidul nu-și va îndeplini misiunea și nu va schimba fața lumii decît cu această condiție expresă și că tocmai aceasta este problema primordială...

...Agitator și bărbat de stat de proporții universale, — aproape supraomenesc prin infailibilitatea cu care a înfăptuit în ori și ce împrejurare, în întregime, sinteza între teoria și practica revoluționară, — Lenin a avut drept îndrumar, întotdeauna, marxismul. Marx și Lenin sînt două vaste personalități concentrice, care s-au mișcat în cadrul stabilit de către cel dintîi. Geniul creator al lui Lenin s-a realizat în întruchiparea doctrinei socialiste a revoluției (și apoi în practica revoluționară)...

...Lenin nu era de loc ceea ce deobicei se numește un orator. El nu ținea cuvîntări, vorbea pur și simplu cu auditoriul. În afară de anumite zile (mai ales cele din Octombrie) în cursul cărora au trebuit să fie pornite în salturi directe și imediate mulțimile, cînd a trebuit, ori ce s-ar fi întîmplat, să te afli în acțiune înaintea atotputernicului talaz omenesc, Lenin aproape că nu făcea gesturi atunci cînd vorbea. El nu căuta decît să convingă pe cei care îl ascultau, să transmită convingerea lui prin greutatea conținutului, nu prin gesticulații, sau alte mijloace exterioare. Se poate spune, prin urmare, că atitudinile oratorice care i se atribuie în reproduceri nu sînt întru totul exacte și că n-a gesticulat niciodată atîta cît gesticulează în statuile lui.

...Într-o zi, care a venit cu o înțeleaptă fulgerătoare, Lenin a încetat să mai fie. A murit la 21 ianuarie 1924, în vîrstă de cincizeci și patru de ani. Acest fapt părea de necrezut pentru toți oamenii care pînă atunci îl înconjurau de aproape (moartea ne silește să credem ceea ce pare de necrezut). Ei nu puteau să-și închipuie că au fost părăsiți de către acela care întruchipa întreaga Revoluție rusă — acela care a conceput-o, a pregătit-o, a realizat-o, a salvat-o. Privit din orice perspectivă, Lenin ne apare ca unul dintre cei mai mari cuceritori din istorie și cel mai pur dintre ei, omul care pînă astăzi a făcut cel mai mult pentru oameni...

Romain Rolland:

...Istoria cunoaște maeștri ai acțiunii, conducători de popoare care și-au împărțit viața în două părți: una pentru acțiune, cealaltă — pentru jocul minții, care constituia pentru dînșii un refugiu din acțiune. Unul dintre exemple, poate cel mai mare, al unui astfel de om, îl oferă Iuliu Cezar. Cînd era în acțiune se dedă în întregime acțiunii (și încă ce acțiune!) Dar ca și oamenii de stat englezi el avea neapărată nevoie de „week end", atunci făcea o pauză, dedîndu-se ideilor frumoase, discursurilor frumoase, conversațiilor cu Cicero. Acest cuceritor al Romei și al Galiei era în fond — și în forul său interior a rămas întotdeauna — un diletant, pentru care însăși acțiunea constituia un joc, cel mai mare joc, cel mai demn pentru un om, pentru un om adevărat, pentru un adevărat roman. Totuși, ea nu era decît un joc, adică, în fond, o iluzie.

El, Lenin, nu are iluzii! Nu se refugiază în iluzii! El are simțul realului, un simț puternic, permanent, neîntrerupt. Iar acei care sînt lipsiți de acest simț, care fug de acțiune, îi provoacă un rîs mut, în care intră deopotrivă bătaie de joc, ironie, compătimire blajină, și dispreț. Față de acești soi de oameni el se comportă asemenea unui bărbat puternic față de niște oameni în puterea vîrstei, zdraveni, dar copilăroși la minte.

Acest simț al realității el îl manifestă și în visurile artei. Îi place arta, nu-i este de loc indiferentă, cum au afirmat-o unii. „Cunoștea de minune și iubea clasicii". Citește și-l recitește pe Tolstoi, se delectează și se mîndrește cu dînsul, ca compatriot și ca tovarăș de idei. Cu toate că se declară necompetent în chestiunile poeziei noi, are însă suficient simț ca să intuiască în Maiakovski un aliat și să aplaude satira lui politică biciuitoare. Dar muzica, cum îl mai răscolea! Cu ce patimă este în stare să o asculte! Cine poate să uite cuvintele lui înflăcărate despre „Apassionata" lui Beethoven? Atîta îi place, cu atîta putere o simte, încît trebuie să se apere pentru a se elibera din strînsoarea ei. Bineînțeles, îi este cunoscut visul artei. Dar, ducînd luptă neîntreruptă, — și într-aceasta își găsește el legea și chemarea sa, — vrea ca visul artei să fie asemenea propriului său vis — putere și sprijin în luptă, ca el să ia parte totdeauna la acțiune.

Și într-adevăr, arta, întotdeauna, chiar și atunci cînd afirmă că s-ar ține de o parte și își pune eticheta copilărească: „Artă pentru artă" — ia parte la luptele ce se dau în fiecare epocă. Eticheta aceasta minte. Căci indiferent dacă îți dai sau nu seama de aceasta, a ieși din luptă, înseamnă a-ți spăla mîinile, ca Pilat, în fața nedreptății sociale, înseamnă a ceda locul opresorilor și a ajuta tacit la înăbușirea celor obidiți...

...Astfel, marii artiști ca Leonardo și Tolstoi se unesc cu forțele vii ale naturii. Astfel, maeștrii acțiunii, cei care sînt „Lenin", se unesc cu legile vieții sociale și cu ritmul el, cu ordinea vitală, dau un impuls și susțin veșnica înălțare a omenirii.

Bernard Shaw:

Sînt fericit că aproximativ acum 6 ani cînd în presă calomnia contra lui Lenin întrecea chiar pe aceea dezlănțuită în 1780 contra lui George Washington, într-o dedicație pe o carte ce i-am trimis-o, l-am salutat atunci pe Lenin ca pe cel mai mare om de stat al Europei. Nu mă îndoiesc că va veni și ziua în care alături de statuia lui George Washington va fi ridicată la Londra statuia lui Lenin.

Heinrich Mann:

In viața lui Lenin vedem credință fermă în cauză, însoțită inevitabil de neînduplecare față de toți acei care se pun de-a curmezișul drumului. Lenin a iubit oamenii nu mai puțin decît și-a iubit cauza și de aceea creația lui a fost măreață.

Maximilian Harden:

Sute de milioane de oameni, pînă în cele mai întunecate adîncimi ale Asiei, au văzut în persoana lui Ilici pe aproapele lor, pe fratele și prietenul lor, pe învățătorul și păzitorul lor, farul aprins al nădejdilor lor.

Răsfoiți cartea vremilor, unde și cînd în istorie a fost ceva asemănător? A murit omul care nu-și are egalul său, și din mormînt geniul lui neînvins, de o îndrăzneală de Prometeu ne cheamă la datoria zilei de mîine.

Un pămîntean,
dar nu din cei ce știu să vadă
numai făina lor din ladă!
Privirea-i,
dintr-un singur zbor,
pămîntu-ntreg înțelegînd cum geme,
el a știut
să deslușească-n viitor
tot
ceea ce-i
ascuns de vreme
Era ca mine
și ca voi,
ca sute
de oameni din mulțime,
doar pe la ochi
— de gînduri —
avea mai multe cute,
și-avea
o mai ironică,
a buzelor,
asprime.
Dar nu asprimea de satrap
care-n triumf să vie,
strivindu-te
sub carul lui,
zmucindu-și hamul...
Pentru tovarăși —
pîlpîia
de omenie.
Mai aspru decît fierul —
cu dușmanul.
. . . . . .
Lui Ulianov
scurtă
i-a fost viața.
Și i-o cunoaștem bine,
zi de zi.
Dar.
viața fără moarte-a tovarășului Lenin
n-o poți cuprinde
secole să scrii...

V. Maiakovski

I. V. Babușkin:

Lenin era foarte iubit de muncitorii înaintați, de care el se ocupa în diferite cercuri. Toți muncitorii cu care avusese de-a face Lenin la Petersburg recunoșteau pînă la unul că el era „de ai lor". Vorbea foarte simplu și pe înțelesul tuturor despre lucrurile cele mai serioase... Darul de a vorbi limpede și simplu despre cele mai complicate chestiuni teoretice era trăsătura caracteristică a lui Lenin.

Giovanni Germanetto:

Lenin! N-a fost pe lume nume mai popular. In Italia era știut în cel mai izolat sătuc, în marile orașe, în cătărmi, în satele de pescari, pe insulele îndepărtate și în colibele de munte, pierdute în zăpezile alpine.

Oamenii maturi, tineretul, bătrînii, copiii și femeile, cunoșteau perfect de bine numele marelui tovarăș. Am întîlnit numele lui pretutindeni: pe pereții fabricilor și închisorilor, pe soclurile monumentelor, pe bolțile catacombelor Romei.

Mii de copii de proletari din Italia poartă numele lui. Cîte tone de metal n-au fost întrebuințate pentru fabricarea insignelor cu profilul lui!

Theodore Dreiser:

A fost un om a cărui viață și ale cărui gînduri au fost dedicate în întregime cercetărilor științifice, luptei pentru un regim social mai bun și care în cele din urmă a avut cea mai mare posibilitate pe care ar fi putut s-o aibă vreodată apostolii progresului — posibilitatea de a conduce un stat imens, cu un trecut înapoiat.

Sînt de părere că ceea ce atrăgea și va atrage întotdeauna atenția întregii lumi este acea înțelegere largă, multilaterală și clară a lui Lenin a ceea ce trebuie și se poate face într-o țară imensă, care ocupă o șesime a lumii, și care din cauza tiraniei se afla în urmă cu sute de ani față de nivelul economic și social al vieții și de progresul științific al Americii și Europei. Nu trebuia numai să fie răsturnat regimul vechi, despotic; trebuiau, totodată, găsite în aceste mase, în această țară, oameni și mijloace pentru crearea unui astfel de regim social care să fie în același timp și just și realizabil din punct de vedere practic. Deoarece, satisfăcîndu-se necesitățile urgente ale maselor, trebuiau în același timp să fie biruite prejudecățile, temerile și superstițiile religioase pe care le rodise tirania și care apăsau încă asupra oamenilor. Și mai anevoios era să-i silești pe acești oameni să simtă ce mare însemnătate avea pentru propria lor soartă ceea ce el cerea de la dînșii...

Cînd am fost în Rusia, în 1927 și 1928, în diferitele regiuni periferice ale țării, unite prin spiritul lui Lenin, mi s-a întîmplat să văd țărani și muncitori, bărbați și femei înclinîndu-se, descoperindu-și capul cu smerenie înaintea bustului lui Lenin, în care, după cît am înțeles, îl vedeau (și după părerea mea, absolut just), pe salvatorul lor.

Poporul rus, eliberat de Lenin, nu va mai permite niciodată ca să fie din nou adus în stare de robie. El se va bate pătruns de spiritul lui Lenin. Nu mă îndoiesc de rezultatul acestei lupte. Lenin, statul lui sovietic, vor triumfa.

A. V. Lunacearski:

Lenin mi-a trimis în două rînduri scrisori scurte prin care mă chema să vin cît mai repede la Geneva. În cele din urmă veni el la mine.

Sosirea lui a fost oarecum o surpriză. Vladimir Ilici nu mi-a spus nimic precis, ci a insistat numai să plec imediat la Geneva.

Am consimțit.

Tot atunci Lenin a hotărît să țină la Paris un referat despre soarta revoluției ruse și a țărănimii ruse.

Cu acest prilej l-am cunoscut pentru prima oară ca orator. Era transfigurat. Energia concentrată cu care vorbea, ochii lui fixați asupra mulțimii de ascultători, mișcările pline de forță, deși monotone, ale oratorului care, cînd își pleca corpul spre auditor, cînd îl retrăgea înapoi, vorbirea lui dinamică, care denota o voință fermă, au făcut o profundă impresie asupra mea.

Am înțeles ce impresie puternică și de neuitat trebuie să producă omul acesta ca tribun. Știam de asemenea ce forță reprezintă Lenin ca publicist prin stilul său neobișnuit de clar, prin priceperea lui de a prezenta uimitor de simplu orice idee, oricît ar fi fost de complicată, și de a o repeta sub diferite forme, pentru ca ea să se întipărească, în cele din urmă, chiar și în mințile cele mai puțin pregătite și mai puțin deprinse cu gîndirea politică.

Încă de pe vremea aceea, pentru mine era limpede că trăsătura dominantă a caracterului lui, ceea ce constituia esențialul profilului lui moral era voința, o voință fermă, dîrză, care știa să se concentreze asupra sarcinii imediate, trasate de mintea lui perspicace, o voință care considera orice sarcină imediată ca o verigă dintr-un uriaș lanț ce duce spre un scop de importanță politică mondială...

Cînd l-am cunoscut mai îndeaproape pe Lenin, mi-a stîrnit admirația o altă trăsătură a lui, care nu se observă la prima vedere: uimitoarea vitalitate care clocotește în întreaga lui ființă. În ziua cînd scriu aceste rînduri, Lenin trebuie să aibă deja 50 de ani, dar, dacă judecăm după tonusul lui vital, este încă un om foarte tînăr. Te uimește rîsul lui molipsitor, plăcut, ca de copil, ușurința cu care poate fi făcut să rîdă, pornirea lui spre rîs — această exteriorizare a omului care a înfrînt greutățile! În cele mai grele momente prin care am trecut, Lenin rămînea de un calm imperturbabil și la fel de înclinat spre rîs și veselie.

Chiar și la mînie Lenin e neobișnuit de simpatic. El își stăpînește întotdeauna indignarea, îmbrăcînd-o aproape într-o formă de glumă. Acest tunet, „parcă jucîndu-se zglobiu, răzbubuie, în ceru-albastru". Am remarcat de multe ori că cu tot clocotul acesta de suprafață, cu toate cuvintele lui tăioase și săgețile de o ironie veninoasă, în ochii lui era pitit rîsul. Lenin are darul să pună capăt într-o clipă unei scene de mînie, pe care parcă el însuși ar fi dezlănțuit-o pentru că așa trebuie. În sinea lui, el rămîne nu numai calm, dar chiar vesel.

Și în viața particulară lui Lenin îi place mai mult decît orice veselia lipsită de pretenții, spontană, simplă, care nu e altceva decît o revărsare a energiei. Favoriții lui sînt copiii și pisoii, cu care uneori se poate juca ore întregi.

Lenin imprimă muncii sale aceeași genetoasă dragoste de viață. El scrie uimitor de repede; cu scrisul lui degajat, fără nici o ștersătură, el își așterne pe hîrtie articolele, care nu-i reclamă nici un efort. Le poate scrie în orice moment; de obicei scrie dimineața, dar poate face acest lucru și seara tîrziu, cînd se întoarce după o zi obositoare, sau la oricare altă oră.

Țiu Țiu-bo:

...Era în timpul celui de al III-lea Congres al Internaționalei Comuniste. Lenin luase cuvîntul de cîteva ori în timpul Congresului. El vorbea foarte curent limbile germană și franceză. Fiecare cuvînt al său era bine gîndit și cîntărit. Ținuta lui Lenin în timpul cuvîntărilor sale nu semăna de loc cu aceea a unui profesor universitar. Și tocmai din această simplitate, din modestia sa se vedea activistul politic, hotărît și drept.

V. M. Molotov:

Lenin a pășit în arena istoriei ca un marxist revoluționar genial care a dat o interpretare teoretică excelentă condițiilor istorice, a înțeles direcția spre care se îndreaptă evenimentele istorice din acea perioadă, a tras concluzii în spirit marxist din dezvoltarea istorică anterioară a societății și a clasei muncitoare, fiind cel mai bun dintre adepții marxismului revoluționar. Vladimir Ilici privea sarcinile revoluției și îndatoririle sale ca un marxist care a pătruns științificește calea dezvoltării sociale a epocii sale, ca un ideolog al proletariatului, de la interesele cărula trebuia să pornească în această epocă un gînditor înaintat. Dar, pe lîngă toate acestea, el avea un instinct genial, de revoluționar care nu-și precupețea forțele, capacitatea, voința, mintea, viața întreagă pentru înfăptuirea sarcinilor care stau în fața clasei sale.

săptămîna

vineri

Criză de conștiință în redacția lui „New York Times". Acest accident imprevizibil a trezit o alarmă legitimă printre amicii ziarului amintit.

Un comentator de politică externă al ziarului a constatat că rețeaua de pacte militare a S.U.A. **„întărește adesea sisteme de guvernămînt pe care noi** (adică americanii — N. N.) **le găsim dezgustătoare. Nu se poate susține** — a afirmat în continuare comentatorul — **că principiile lui Jefferson ar fi promovate atunci cînd sprijinim despotismul lui Franco și dictaturile lui Cian-Kai-și și Li Sin Man".**

Pentru cititorii lui „New York Times" acest punct de vedere poate părea stupefiant. În general însă, el nu trece dincolo de cea mai desăvîrșită banalitate. E atît de banal, încît nici n-ar fi meritat să fie semnalat. Dacă am făcut-o, totuși, e pentru că ne-am amintit de ceea ce spunea un umorist străin. Orice om cultivat — arăta acesta — este convins că nu există dumnezeu. Dar dacă însuși Papa de la Roma ar anunța acest lucru, la postul de radio al Vaticanului, faptul ar merita să fie consemnat.

Cam acesta este și motivul care ne-a făcut pe noi să consemnăm cele de mai sus.

sîmbătă

De cînd lumea se știe că muzica este o teribilă forță destructivă. Pe cît de insinuantă, pe atît de primejdioasă. Nenumărate exemple, luate din cel mai îndepărtat trecut al omenirii și pînă în zilele noastre atestă acest adevăr indiscutabil. Nu s-au prăbușit oare zidurile Ierihonului la sunetele de trompetă ale asediatorilor? Dar catastrofa pescarului de pe Rin cine altcineva a provocat-o decît cîntecul perfidei Loreley? Despre rolul nefast al cîntecului lebedei nici nu mai e nevoie să amintim... După cum orice american sută-n sută știe că înseși temeliile lumii „libere" se clatină la auzul melodiilor lui Paul Robeson...

În aceste împrejurări, investigațiile întreprinse de Comisia Camerei Reprezentanților pentru cercetarea activităților antiamericane spre a depista „penetrația comunistă în muzică" este cît se poate de binevenită. Lumea „liberă" poate răsufla ușurată. În ceasul al unsprezecelea, onorabilii congresmani au sunat alarma. Acordurile muzicale pot primejdui pe cele de la Bagdad, din Asia de sud-est și Atlanticul de Nord, iar măsurile din partituri pe cele în legătură cu refacerea wehrmacht-ului.

Așa încît bine face Comisia pentru cercetarea activităților antiamericane cînd luptă pentru puritatea Washing-TONULUI.

duminică

Cînd bravul soldat Svejk s-a opus măcelului în timpul primului război mondial, autoritățile austro-ungare l-au băgat la arest, sub cuvînt că simulează nebunia. Zilele trecute, generalul francez De Bollardière a fost condamnat la 60 de zile arest de către însuși ministrul Apărării Naționale din Franța pentru că a luat poziție împotriva atrocităților comise de trupele coloniale în Algeria.

Dacă Svejk ar afla despre această întîmplare ar spune fără îndoială că ministrul de Război al Franței simulează luciditatea.

luni

Cînd cancelarul Adenauer a aflat că la ceremonia instalării generalului nazist Speidel la comandamentul forțelor terestre ale NATO s-a cîntat imnul „Deutschland über ales" a exclamat satisfăcut: BONN!

La Paris și Londra, reacțiile au fost însă diametral opuse. În capitala Franței, campania împotriva lui Speidel a căpătat un caracter de masă.

Dar și Speidel e indignat. Nu atît împotriva francezilor, de a căror ingratitudine s-a convins în tot timpul războiului, cînd a funcționat la Paris, cît împotriva englezilor, care pretind că au umor. Atunci, de ce atîta zarvă pentru o melodie?

marți

Martino, ministrul afacerilor străine al Italiei a refuzat să transmită lui Eisenhower un mesaj al președintelui republicii italiene, Giovanni Gronchi. Din surse deobicei bine informate se arată că în acest mesaj președintele Gronchi ar fi exprimat neliniștea opiniei publice italiene față de consecințele politicii „europene" și „atlantice".

Ceea ce nu a fost pe placul lui Martino, care s-a dovedit astfel străin de afacerile Italiei.

miercuri

Presa internațională anunță că la Casa Albă se discută asiduu noua orientare a politicii S.U.A. în Africa. Ziarul L'Express *din Paris scrie:* „America este pe cale de a descoperi Africa, așa cum au descoperit spaniolii Lumea nouă, cu deosebirea că acum nu mai este vorba de a descoperi comori fabuloase, ci de a pune bine o comoară cunoscută, acest important rezervor plasat în poziții strategice-cheie".

Casa Albă ar dori să ia în stăpînirea ei Africa neagră.

Ku-Klux-Klanul va avea de lucru.

joi

Othello n-a primit viza de intrare în Germania occidentală. Din pricina piedicilor puse de autoritățile vest-germane, artistul sovietic S. Bondarciuk, interpretul eroului shakesperean, n-a putut asista la premiera filmului „Othello", care urma să aibe loc la Frankfurt-pe-Main.

O nouă intrigă a lui Iago?

Manevre politice și manevre navale

Imaginația geopoliticienilor americani este într-o activitate febrilă. Zilnic se anunță noi proiecte de grupări politice și militare menite să „apere" așa zisa lume liberă. Agitînd sperietoarea comunistă și infiltrația sovietică, teoreticienii Washingtonului prelucrează actualmente cu deosebit zel zona Orientului Apropiat și Mijlociu, unde au fost dejucate în ultimele luni attîtea planuri imperialiste. Grăbindu-se să umple „vidul" lăsat de partenerii franco-britanici, experții americani trag concluziile misiunilor lui Nixon și Richards. Așa se face că, în ultimele săptămîni, asistăm la o avalanșă de evenimente menite să consolideze terenul imixtiunii directe a Statelor Unite în Orientul Apropiat.

Astfel, guvernul irakian, cunoscut pentru sentimentele sale filo-britanice, face loc unui guvern care penduleză mai mult spre Washington. În Transiordania se pune la cale demiterea guvernului Nabulsi, pentru a se ajunge la o formație favorabilă „doctrinei" Eisenhower. În Iran un nou guvern își manifestă și mai hotărît sentimentele sale pro-occidentale și începe discuții pentru acceptarea ajutorului american.

Dar toate aceste manevre politice par insuficiente. Se duc tratative pentru realizarea unei așa zise axe Ankara—Tel Aviv care ar lega indirect Israelul de pactul de la Bagdad. Germania Federală, care livrează utilaj Israelului, va construi o fabrică de muniții în Turcia va participa la construirea unei conducte în Iran și pe teritoriul turcesc spre Mediterana. În sfîrșit, se lansează ideea internaționalizării golfului Akaba și a regiunii Gaza și primul petrolier american pătrunde în portul Eilat violînd apele teritoriale arabe.

Ne putem întreba desigur: care să fie cauza acestei febrilități? Răspunsul este destul de simplu. Îndărătul diversiunilor anti-sovietice diplomația americană pregătește terenul amestecului militar american în Orientul Apropiat și Mijlociu. Din această cauză desfășurarea manevrelor navale ale N.A.T.O. în Mediterana orientală, concomitent cu schimbările politice puse la cale între Mediterana și Golful Persic, constituie mai mult decît o coincidență, este expresia unei tendințe deliberate de a perpetua încordarea în această parte a lumii.

Politica struțului

Cancelarul Adenauer va vizita din nou, în cursul lunii mai, capitala Statelor Unite. După cum era și de așteptat, nu e vorba de o vizită de curtoazie. Deplasările transatlantice ale oficialităților de la Bonn au fost de altfel foarte numeroase în ultima vreme. Trei miniștri și patru generali federali au fost la scurte intervale la Washington. Au transpirat fireste foarte puține lucruri asupra problemelor discutate. Există însă toate motivele de a se crede că revendicarea de către cancelarul Adenauer a dreptului — pentru Germania federală — de a poseda arma atomică și cu hidrogen nu a fost străină de subiectul conversațiilor dintre Washington și Bonn.

Din sursă franceză, reluată de „Deutschlandsender", se anunță că în cursul apropiatei vizite a lui Adenauer în Statele Unite se va semna un tratat atomic. Știrea înregistra și ingrijorarea cercurilor conducătoare franceze. Acestea își dau seama de inferioritatea crescîndă a propriilor forțe militare, care nu posedă arma atomică, și care sînt dispersate în bună parte pe teritoriul african. Dar ea confirmă de altă parte și informațiile anterioare despre zelul cu care guvernanții federali procedează la înarmarea Germaniei vestice pentru ca, așa cum se exprimase Adenauer la o conferință de presă, „Germania să nu rămînă în urma altor puteri nucleare". Noul tratat va permite înzestrarea trupelor germane din cadrul N.A.T.O. cu arme atomice tactice și depozitarea bombelor cu hidrogen pe teritoriul Germaniei federale.

Comentatorii sovietici au arătat, după declarațiile cancelarului Adenauer, pericolul care ar apare pentru R. F. Germană după înarmarea Bundeswehrului cu arme atomice. „În cazul unui război atomic, Germania occidentală ar deveni principalul cîmp de operații. Este în logica războiului ca loviturile cele mai distrugătoare să fie date împotriva acelor locuri în care se găsesc arme atomice". Nu este primul avertisment, iar cele anterioare au fost tot atît de limpezi. Dar, ca și pînă acum, și acesta a fost trecut cu vederea.

Perseverînd în politica sa de înarmare, cancelarul Adenauer nu contribuie de fel la asigurarea securității R. F. Germane. Căci nu te poți asigura împotriva unei eventuale explozii cocoțîndu-te pe un butoi cu pulbere. Dimpotrivă, soluția este dezarmarea atomică generală și controlată.

Partenerul incomod

După ce a semnat la Roma documentele privitoare la piața comună și la Euratom, cancelarul Adenauer a zburat grăbit spre Teheran. Infiltrația și preponderența economică germană pe continent, participarea la producerea energiei nucleare constituiau doar un mezelic. În capitala Iranului era vorba de o afacere în stil mare, care să pună într-adevăr Germania federală pe picior de egalitate cu aliații săi occidentali: participarea la exploatarea perimetrelor petrolifere de la Qum, cu o suprafață de circa 20 000 km pătrați și cu o producție probabilă anuală de 20 milioane tone; participarea la construcția unei noi conducte petrolifere prin Turcia spre Mediterana; în sfîrșit, construirea de către specialiștii germani a unor uzine de fier și electricitate.

Concomitent se desfășura o altă ofensivă pentru acapararea de piețe la largul ei chiar în zona lirei sterline.

Iată de ce îngrijorarea cercurilor economice britanice este explicabilă. Pe drumul refacerii ca mare putere economică, Germania a și devenit un partener incomod...

O concepție cu adevărat europeană

A 12-a sesiune a Comisiei economice a O.N.U. pentru Europa, care se va deschide la 29 aprilie, va lua în discuție propunerile sovietice cu privire la crearea unei organizații europene pentru folosirea energiei atomice în scopuri pașnice și la încheierea unui acord european de colaborare economică.

Concepția cu adevărat europeană a celor două propuneri sovietice trebuie înțeleasă la justa ei valoare. Ea se opune acelor concepții parțial-europene care au dus la ultimele acorduri occidentale asupra Euratomului și a „pieței comune". Într-adevăr, pe lîngă faptul că aceste din urmă acorduri sînt limitate la numai șapte state europene, ele nu vor putea apăra independența statelor respective de expansionismul economic american, nu vor putea șterge inferioritatea atomică vest-europeană, civilă sau militară, față de Statele Unite și, în special, nu vor reuși să rezolve contradicțiile existente în rîndurile țărilor semnatare ale celor două acorduri.

Dimpotrivă, propunerile făcute în declarația Ministerului de Externe al U.R.S.S. din 16 martie cu privire la crearea pieței comune și a Euratomului, oferă posibilitatea de rezolvare, în cadru general-european și cu șanse de totală izbîndă, a dificultăților cărora cele două organizații parțial europene create recent nu le pot face nici pe departe față. Propunerile sovietice prevăd acorduri comerciale între toate statele europene și ajutor economic și financiar reciproc. Ele preconizează colaborarea tuturor statelor europene la construirea marilor instalații hidroenergetice și la dezvoltarea bazei energetice și de combustibil a întregului continent. În sfîrșit, Euratomului i se opun cercetări comune în domeniul energiei atomice precum și colaborarea la întreprinderi de producere a energiei atomice și la alimentarea cu materii prime a acestora.

Aceste propuneri, care iau în considerație interesele și posibilitățile tuturor statelor europene, asigură menținerea independenței lor economice și evitarea înfeudării unor state față de planurile agresive ale monopoliștilor americani.

Spun Nilul, dar cred Suezul

Poziția categorică a guvernului egiptean în problema Suezului a fost o surpriză pentru Departamentul de Stat. Nici abilitatea ambasadorului american la Cairo, nici promisiunea reluării în discuție a finanțării barajului de la Assuan, nici manevrele flotei N.A.T.O. în Mediterana orientală sau prezența unor vase de război britanice și americane la Djibuti și Massaua, nu au putut clinti voința hotărîtă a guvernului din Cairo de a păstra cu orice preț independența națională.

Preluînd din arhivele britanice și italiene niște proiecte mai vechi, presa americană a vorbit în ultima vreme despre o așa zisă „internaționalizare" a Nilului. Geopoliticienii americani și-au amintit, de pildă, că anumite fluvii de interes european sînt într-adevăr internaționalizate între riverani și, pe de altă parte, că apele Nilului nu trec numai pe teritoriul Egiptului, ci și al Sudanului, Abisiniei și Ugandei. Dacă Sudanul manifestă identitate de vederi cu Egiptul, în schimb izvoarele Nilului se găsesc atît în Abisinia (ale cărei relații cu Egiptul s-au încordat în ultima vreme) cît și în Uganda (care e un protectorat britanic).

De unde ar rezulta drepturile acestor două țări de a se bucura și ele de avantajele Nilului. O misiune militară americană se află de cîtva timp în Abisinia iar forțele militare din Kenia și Uganda au fost mult întărite în ultima vreme. Raportul lui Nixon către Eisenhower a pomenit și el de posibilitatea internaționalizării Nilului, reluînd astfel modalitatea mussoliniană de șantaj asupra Egiptului și eventual asupra Sudanului.

Spun Nilul, dar cred Suezul.

Cronicar

LEUL... TELEGHIDAT

Conform acordului încheiat în Bermude, S.U.A. furnizează Angliei proiectile atomice teleghidate. (ziarele)

Desen de *V. Fomicev*

...comentată

Sincrofazotronul

(urmare din pag. 1-a)

decît cele naturale de legătură, cu ajutorul cărora să se poată desface nucleul atomului în părțile lui constitutive.

Instalațiile care au permis să se obțină asemenea forțe au fost numite „acceleratori de particule". Într-un accelerator de particule electronii, protonii sau particulele alfa, după caz, sînt puși în astfel de condiții, încît își accelerează viteza la zeci de mii de km./sec. și mai mult, acumulînd energii de valoare foarte mare.

Energia pe care o capătă particulele elementare în acceleratori se măsoară în electron-volți: un electron-volt (eV) este energia de mișcare pe care o cîștigă un electron atunci cînd este accelerat de o diferență de potențial de un volt. Un milion de eV se înseamnă cu MeV („mega electron-volt"). Dar, a acumula viteză înseamnează a acumula energie care, în caz de ciocnire, se transformă într-o forță cu atît mai mare, cu cît viteza imprimată a fost mai mare. Iată deci care este interesul de a dispune de acceleratori de particule cît mai puternici.

Acceleratorul de particule cel mai des folosit astăzi este **ciclotronul**, care poate accelera deutroni pînă la viteze cărora le corespund energii de 16—20 MeV. Alt accelerator, **betatronul**, poate accelera fotoni pînă la 100 MeV. Pentru a accelera particule grele (protoni, deutroni, particule alfa) pînă la viteze apropiate de acelea ale luminii s-au construit instalații numite **sincrociclotroane** sau **fazotroane**, în care se pot obține particule alfa cu o energie de 400 MeV, precum și **sincrotroane**, în care electronii pot dobîndi energii de 70 MeV.

În ultimii ani, dezvoltarea fizicii nucleare a pus problema de a se obține particule elementare care să aibă o energie comparabilă cu aceea a particulelor din care sînt formate razele cosmice. În acest scop, prin combinarea unui fazotron cu un sincrotron s-a ajuns la **sincrofazotron**, numit în unele forme **cosmotron** sau **bevatron**, cea mai grandioasă instalație electrotehnică din zilele noastre. Pînă nu de mult, cel mai puternic accelerator de particule era bevatronul Universității din Berkeley (S.U.A.), capabil de a accelera protoni pînă la o energie de 6.300 MeV (sau 6,3 miliarde de eV).

În prezent, cel mai mare accelerator de particule din lume este sincrofazotronul construit și cedat de Uniunea Sovietică Institutului unificat de cercetări nucleare cu sediul la Dubna, lîngă Moscova. Noul sincrofazotron a intrat în funcțiune la 10 aprilie. Încă de la început, această gigantică instalație a putut accelera protoni pînă la o energie de 8.300 MeV, adică 8.300.000 electron-volți. Într-un viitor apropiat, această energie va putea crește pînă la 10.000 MeV.

Cea mai mare și mai puternică mașină atomică din lume este de o complexitate care stîrnește uimirea. Sincrofazotronul este rod al muncii însuflețite a unui mare grup de savanți și ingineri sovietici, întruchipare armonioasă a eforturilor creatoare ale multor colective din institutele de cercetări științifice, birouri de construcții, organizații și întreprinderi industriale din U.R.S.S.

Astfel, volumul principalelor clădiri de producție este de 335.000 metri cubi. În aceste clădiri au fost montate, în afară de utilajul tehnologic de bază, 500 de panouri, scuturi și tablouri, care la rîndul lor constau din 6.000 de relee diferite, 2.000 de aparate de control și măsură și peste 2.000 de aparate de dirijare. Numai pentru a uni toate aceste aparate a fost nevoie de cabluri în lungime totală de aproape 1.000 km. Utilajul principal al sincrofazotronului este însă electromagnetul circular, cu diametrul de circa 60 metri și cu greutatea de 36.000 de tone. Bobinajul lui, o bară de cupru izolată răcită cu apă, cîntărește el singur aproape 600 de tone. Camera de vid are volumul interior de aproape 160 metri cubi și în ea, cu ajutorul a 56 de pompe puternice, se menține o presiune de a miliarda parte dintr-o atmosferă, ceea ce înseamnă un vid aproape absolut. Funcționarea întregii instalații este comandată de la distanță, din afara clădirii respective.

Care este, în puține cuvinte, rostul sincrofazotronului? Dintr-un accelerator liniar (în linie dreaptă) ies cu „elan" protoni — atomi de hidrogen, cărora li s-au răpit electronii. Rotindu-se în tunelul circular în care domnește vidul aproape absolut, protonii sînt neîncetat accelerați, la fiecare tură, sub influența unui cîmp electric de înaltă frecvență și a unui cîmp magnetic, ambele trebuind să se afle într-un perfect sincronism. Protonii, a căror masă este, după cum se știe, de 1.836 ori mai mare decît a electronilor, capătă o viteză de aproape 300.000 km./sec. și o energie de 8.300 MeV. În aceste condiții ei sînt puși să „bombardeze" nucleele substanțelor de cercetat. Uriașa forță, produsă de ciocnire între forțele de legătură care țin unite părțile nucleelor, astfel că acestea se desfac în neutroni, mezoni și hiperoni..., dar poate că și în altele, despre care acum încă nu știm nimic. Sincrofazotronul va putea permite să se stabilească interdependențele din micro-universul nucleului, să se cunoască natura forțelor care acționează în nucleu. În acest fel, enormele forțe de legătură nucleare vor putea fi mai bine stăpînite de om și puse tot mai mult în slujba lui.

De pe acum, omul a pătruns adînc în cetatea atomului și i-a cucerit multe din tainele ascunse cu strășnicie. În prezent, 10.000 MeV reprezintă cel mai mare pas în cursa pașnică de accelerare a particulelor elementare (pe care viitorul apropiat le-ar putea arăta ca nefiind de loc elementare!). Oamenii de știință se gîndesc însă și la următorii pași. Astfel, la Brookhaven, în S.U.A., se construiește un cosmotron, al cărui tunel cu vid va avea lungimea de 2.000 metri și în care protonii vor putea fi accelerați pînă la enorma energie de 100.000 MeV. Dar acest cosmotron va fi terminat abia în anul 1961. Pînă atunci va fi dat în funcțiune un accelerator de 25.000 MeV la Geneva și altul, mai mare, de 50.000 MeV, la Moscova, ale cărui proiecte sînt avansate.

Nimeni nu poate spune acum ce alte nume vor aduce noua aceste instalații, care uimesc prin puterea lor, ceea ce nu este de altfel decît un mod de reflectare a puterii creatoare a minții omenești. Este însă sigur că cu ajutorul lor se va putea pătrunde și mai adînc în tainele universului mic, ale microcosmosului, atît de aproape de noi și totuși pînă nu de mult atît de plin de mistere...

Dem. Urmă

...științifică

Ce s-a descoperit pe Marte

În luna septembrie 1956, planeta Marte a trecut la cea mai mare apropiere posibilă de pămînt (56 de milioane km), fenomen care nu are loc decît odată la 15—17 ani. Astronomii din lumea întreagă au folosit acest prilej spre a studia planeta, cu cele mai perfecționate instrumente existente, insuflețiți de dorința de a lămuri marea controversă: există sau nu viață pe Marte? Prelucrarea observațiilor publicarea lor, va dura încă cel puțin un an, așa încît nu se cunosc deocamdată rezultatele definitive ale lucrărilor întreprinse. În Uniunea Sovietică au fost date publicității unele rezultate preliminare.

În această ordine de idei, o mare însemnătate au lucrările cunoscutului astronom G. A. Tihov, membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., un veteran al cercetărilor despre Marte. G. A. Tihov observă planeta Marte încă din 1908, cînd a folosit pentru prima oară, la fotografierea ei, filtrele colorate, punînd astfel în evidență atmosfera planetei. G. A. Tihov este un partizan convins al existenței vieții pe planeta vecină; el a întemeiat o nouă ramură a științei: astrobiologia, care se ocupă cu formele posibile ale vieții pe alte planete. Observînd planeta Marte în cursul anului trecut, de la Alma-Ata, folosind filtre colorate și cu ajutorul unor metode spectrografice, G. A. Tihov a pus în evidență unele schimbări, care ar dovedi existența vieții vegetale pe planeta vecină.

În cursul apropierilor mari ale planetei de pămînt se vede mai bine regiunea sudică a lui Marte, și anume în timpul cînd pe acele meleaguri e primăvară. Se știe că în cursul iernii pe Marte, în apropierea polilor se observă niște calote albe strălucitoare, care se topesc treptat primăvara, iar uneori abia în timpul verii martiene. După părerea celor mai mulți astronomi, aceste calote sînt depozite foarte subțiri de zăpadă, un fel de brume pe solul planetei, la care se adaugă și unele formațiuni cețoase în atmosfera planetei. Aceste fapte au fost confirmate de astronomii sovietici și anul trecut. Apa extrem de puțină de pe Marte se află în bună parte concentrată în acele calote. Odată cu venirea primăverii și topirea calotei, în jurul ei ia naștere un fel de brîu, mai întunecat decît regiunile vecine, care se deplasează către ecuatorul planetei. Mulți astronomi au presupus că acest brîu este o undă de vegetație proaspătă, care își începe dezvoltarea mai întîi în regiunile polare, mai bogate în umezeală și apoi se propagă ca o undă de întunecare spre ecuator, în raport invers cu fenomenul ce se petrece primăvara pe pămînt. Cu prilejul apropierii lui Marte, anul trecut, G. A. Tihov a verificat apariția acestui brîu în jurul calotei sudice stabilind și culoarea lui roșietică-brună la început, culoare care se schimbă, cu venirea verii, în albastru. Acest fapt, după Tihov, este o dovadă că avem de a face cu plante.

Un alt astronom sovietic specializat în cercetarea planetei Marte, N. Barabașev, membru al Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene, studiind regiunile luminoase ale planetei, denumite „continente", și regiunile întunecate albastre-verzi-brune, denumite impropriu „mări", a dedus că în ceea ce privește reflecția luminii ultimele se comportă în parte ca și cînd ar fi acoperite de vegetație (aceasta după caracterele de „netezime" ale continentelor și după „asperitățile" mărilor).

Date noi s-au obținut despre unele furtuni de pulberi care au făcut ca suprafața planetei să apară foarte tulbure cu ocazia marii apropieri din septembrie 1956, îngreunînd observarea solului martian. Astfel, la un moment dat, la sfîrșitul lunii august, calota polară a dispărut sub această perdea galbenă de pulberi, care cuprinsese toată emisfera sudică a planetei. De-abia la sfîrșitul lunii septembrie calota a putut fi văzută din nou, de data aceasta considerabil micșorată. Este de remarcat că dispariția calotei polare de sud a fost observată și la noi, la observatorul din București, unde s-au făcut mai multe sute de fotografii — cu filtre — ale planetei, în epoca maximei sale apropieri.

S-au mai observat pe Marte unele pete albe pe la 3 august și la cîteva zile după aceea; după părerea astronomilor sovietici, ar fi vorba de niște căderi de zăpadă sau brumă în emisfera sudică a planetei. Nori albi au mai fost văzuți și altădată pe planetă; se pare însă că pentru prima oară se poate vorbi acum de observarea unor căderi de zăpadă pe Marte. Deplasările norilor au confirmat existența unor vînturi cu viteze de circa 25—30 km. pe oră.

În Uniunea Sovietică au loc discuții vii în legătură cu existența vieții pe Marte; părerile sînt împărțite. Există astronomi, ca acad. V.G. Fesenkov care, întemeindu-se pe condițiile foarte vitrege de pe planeta vecină — lipsa oxigenului, absența aproape totală a apei, clima foarte aspră, radiația ultra-violetă intensă etc. afirmă că pe Marte nu există forme superioare de viață sau chiar forme inferioare, cît de cît răspîndite. Aceste păreri sînt împărtășite și de alți astronomi sovietici. Totuși, nici în U.R.S.S. nici în restul lumii nu există o opinie unanimă în ceea ce privește existența sau inexistența vieții pe Marte. Aceasta și din cauza greutății observațiilor, care se fac la limita capacității instrumentelor actuale. Cu ocazia ultimei apropieri a lui Marte, observarea planetei a fost organizată după un plan minuțios. Pe lîngă Uniunea Astronomică Internațională, din care face parte și U.R.S.S., a fost creat un Comitet internațional de studiere a planetei Marte. Acest Comitet a organizat, printre altele, expediții de observare a planetei în Africa de sud, unde Marte se vede mai bine, fiind chiar deasupra capului.

Printre unele știri preliminare sosite în legătură cu aceste lucrări, trebuie menționată confirmarea existenței „canalelor", pe care G.A. Tihov a reușit să le fotografieze pentru prima oară încă în 1908. De asemenea, se pare că s-au obținut probe evidente în sensul existenței unor forme de viață pe planeta vecină, ceea ce confirmă iarăși teza susținută cu atîta tărie de G.A. Tihov. Cu toată rezerva cu care trebuie să dăm aceste știri — pînă la apariția in extenso a lucrărilor — nu putem să nu subliniem caracterul antemergător al cercetărilor sovietice în legătură cu planeta vecină, adîncimea și minuțiozitatea discuțiilor științifice din Uniunea Sovietică în această problemă de mare interes științific și filozofic.

Prof. univ. Călin Popovici

Keres a uimit Argentina

Tradiționalele turnee internaționale de șah de la Mar del Plata atrag în fiecare primăvară atenția șahiștilor din toată lumea.

Anul acesta turneul de la Mar del Plata a prezentat un interes cu totul deosebit datorită faptului că în rîndurile participanților s-au aflat doi dintre-cei mai-tari jucători sovietici, marii maeștri Paul Keres și Aleksandr Kotov. Ei au jucat cu cei mai buni jucători argentinieni în frunte cu marii maeștri Miguel Najdorf, Oscar Panno și E. Eliskases, maeștri internaționali Rossetto, Sanguinetti, precum și cu campionii celorlalte republici sud-americane.

Întrecerea a fost extrem de pasionantă. La început, marele maestru Kotov a deschis focul cu o serie de șase victorii consecutive, performanță foarte dificilă într-un turneu atît de greu. Se părea că Aleksandr Kotov va reedita triumful său de la Stockholm, din anul 1952, cînd s-a clasat primul, cu trei puncte înaintea celorlalți concurenți. Dar Keres și Najdorf s-au lansat în urmărirea lui, ceea ce a făcut ca concursul să se desfășoare într-un tempo excepțional de „tare". O înfrîngere a lui Kotov în fața lui Sanguinetti, și Najdorf a luat conducerea. Dar, după runda a 12-a, Keres l-a ajuns și l-a întrecut. Partea finală a turneului s-a jucat sub semnul unei încordări deosebite. Najdorf și Kotov au depus eforturi disperate pentru a-l ajunge pe Keres, dar lucrul n-a fost posibil. Jucînd în cea mai bună formă a sa, Keres a realizat 15 puncte din 17 partide jucate (13 victorii și 4 remize), adică 87%, un procentaj excepțional. Față de un astfel de rezultat, Najdorf a trebuit să se mulțumească cu locul II (14 puncte), iar Kotov a împărțit locurile III—IV cu argentinianul Panno.

Astfel Paul Keres a reușit să obție din nou un rezultat de mare clasă, în stilul victoriilor sale de la Semmering 1937, Amsterdam 1938, Szczawno-Zdroj 1950, Budapesta 1952. Învingînd parcă timpul, — căci jocul său are aceeași vigoare tinerească din epoca primelor turnee — Keres continuă să se mențină în rîndul primilor jucători din lume.

...sportivă

Ca o paranteză pe marginea acestui ultim succes al său, trebuie să spunem că Paul Keres este unul dintre cei mai simpatizați maeștri ai șahului. Aceasta se datorește stilului său combinativ de joc, care face ca partidele sale să fie întotdeauna pline de momente interesante, de surprize și combinații elegante.

La Mar del Plata, Keres și Kotov au demonstrat încă o dată înaltul nivel atins de șahul sovietic. În fața unor adversari foarte puternici, care — așa cum e ușor de înțeles — au acționat cu toată dîrzenia împotriva lor, cei doi mari maeștri au realizat o performanță remarcabilă, purtînd departe, pe malurile însorite ale golfului la Plata, faima șahiștilor sovietici. Un succes care va rămîne fără îndoială înscris în istoria marilor competiții șahiste.

S. Samarian

„VEAC NOU" organ al Consiliului General A.R.L.U.S. Apare săptămînal. Redacția și administrația: strada Ion Ghica 5—7, Telefon 3.03.10. Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin" Piața Scînteii, București.
ABONAMENTE: pe 3 luni, 3 lei; pe 6 luni, 6 lei; pe un an, 12 lei. Abonamentele se fac la toate oficiile poștale, prin factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. STAS — 3452 — 52.